
SUOMALAISEN MAATIAISKANAN SÄILYTYSOHJELMAN NYKYTILA

Ohjelman kuvaus säilyttäjän silmin

Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö
Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma

Mustiala, kevät 2014

Kaisa Auvinen

Kaisa Auvinen

Mustiala
Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma
Hevostalouden suuntautumisvaihtoehto

Tekijä	Kaisa Auvinen	Vuosi 2014
Työn nimi	Suomalaisen maatiaiskanalan säilytysohjelman nykytila	

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyön toimeksiantajana toimi Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen MTT:n koordinoima Suomalaisen maatiaiskanalan säilytysohjelma. Työn tavoitteena oli tutkia säilytysohjelman nykytilaa ja kuvata ohjelmaa säilyttäjän silmin. Työn tarkoituksena oli toimia apuna ohjelman kehittämisessä.

Työn teoriaosuudessa käsitellään suomalaista maatiaiskanaa ja eri kanakantoja sekä Suomalaisen maatiaiskanalan säilytysohjelmaa. Maatiaiskanat ovat suomalainen alkuperäisrotu ja säilytysohjelma on perustettu niiden suojelemiseksi ja turvaamaan niiden tulevaisuus. Teoreettisen osan tavoitteena oli selvittää perustiedot maatiaiskanasta sekä ohjelman historia ja toimintatavat.

Tutkimusmenetelminä käytettiin ryhmähaastattelua, kyselytutkimusta ja tietokantatyötä. Haastattelu ja kysely toteutettiin neljän aihepiirin ympärille: ohjelmaan liittyminen, ohjelman toimivuus, uudet säilyttäjät ja ohjelman tulevaisuudennäkymät. Tietokantatyössä tutkittiin ohjelmaan liittyneiden säilyttäjien vuosittaisia vaihteluita sekä säilyttäjien maantieteellistä jakautuneisuutta.

Opinnäytetyön tutkimuksen tuloksena voidaan esittää, että Suomalaisen maatiaiskanalan säilytysohjelma on elinvoimainen ja sen tulevaisuus näyttää valoisalta. Liittyjämäärät ovat olleet runsaassa nousussa ja ohjelmassa mukana olevat säilyttäjät ovat melko tyytyväisiä ohjelman toimintaan. Tutkimus kuitenkin osoitti, että muutamia ongelmakohtia löytyi. Näitä olivat esimerkiksi tiedotus, vuosiraportointisysteemin toimivuus ja eläinaineksen kysynnän ja tarjonnan kohtaaminen. Muun muassa näihin asioihin tulisi jatkossa kiinnittää enemmän huomiota.

Avainsanat maatiaiskana, säilytysohjelma, kanakanta

Sivut 36 s. + liitteet 10 s.

Mustiala
Degree Programme in Agricultural and Rural Industries
Equine option

Author	Kaisa Auvinen	Year 2014
Subject of Bachelor's thesis	The current state of Finnish Landrace chicken conservation programme	

ABSTRACT

The commissioner of my thesis was MTT Agrifood Research Finland co-ordinating the Finnish landrace chicken conservation programme. The aim of this thesis was to research the current state of the conservation programme and to portray the programme through the eye of the preserver. The purpose of this thesis was to help develop the programme.

The theory part of this thesis discusses the Finnish landrace chicken, various chicken stocks and the Finnish landrace chicken conservation programme. Landrace chicken is a breed native to Finland and the conservation programme was established to protect them and to save their future. The aim of the theory part was to present basic information about the landrace chicken and the principles and history of the programme.

Research methods that were used were group interview, online survey and database research. The interview and the survey included four topics: how to join in the programme, functionality of the programme, new preservers and the prospects of the programme. Annual variation and geographical division of the preservers was studied in the database research.

It can be presented, as a result of this thesis, that the Finnish landrace chicken's conservation programme is virile and its future looks bright. The number of persons joining in the programme has been increasing rapidly and the preservers in the programme have been quite pleased with the programme. However, the study shows that there were some problems. These were for example information provisioning, the functioning of the annual reporting system and supply and demand of animal material. Among other things, more attention should be paid to these things in the future.

Keywords landrace chicken, conservation programme, chicken line,

Pages 36 p. + appendices 10 p.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	MIKÄ ON MAATIAISKANA?.....	2
2.1	Mitä tarkoitetaan maatiaiskanakannoilla?.....	2
2.1.1	Alhonkanta	3
2.1.2	Hornionkanta	3
2.1.3	Kiuruvedenkanta.....	4
2.1.4	Piikkiönkanta.....	4
2.1.5	Savitaipaleenkanta	4
2.1.6	Tyrnävänkanta	5
2.1.7	Muut kanakannat	5
3	SUOMALAISEN MAATIAISKANAN SÄILYTYSOHJELMA	6
3.1	Historia.....	6
3.2	Perinnöllinen monimuotoisuus.....	7
3.3	Maatiaiskan hoidon hyvät toimintatavat	8
3.4	Poikastuottajat	9
3.5	Säilyttäjät.....	10
3.6	Neuvotteluryhmä.....	11
3.7	Miten päästä mukaan säilytysohjelmaan?	11
4	NEUVOTTELURYHMÄN HAASTATTELU	12
4.1	Haastattelun taustat	12
4.2	Haastattelun tekeminen	12
4.3	Haastattelun tulokset ja niiden tarkastelu	13
4.3.1	Ohjelmaan liittyminen	13
4.3.2	Ohjelman toimivuus	14
4.3.3	Uudet säilyttäjät.....	15
4.3.4	Tulevaisuuden näkymät.....	15
5	KYSELYTUTKIMUS SÄILYTTÄJILLE	16
5.1	Kysely tutkimusmenetelmänä	16
5.2	Kyselyn taustat ja toteutus.....	17
5.3	Kyselyn tulokset ja niiden tarkastelu	18
5.3.1	Ohjelmaan liittyminen	18
5.3.2	Ohjelman toimivuus	20
5.3.3	Uudet säilyttäjät.....	22
5.3.4	Tulevaisuuden näkymät.....	22
6	TIETOKANTATUTKIMUS	25
6.1	Ohjelmaan liittyneet säilyttäjät.....	25
6.2	Säilyttäjien sukupuolijakauma	26
6.3	Säilyttäjien alueellinen keskittyneisyys	27
7	YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	30

Liite 1	Ryhmähaastattelu
Liite 2	Webropol – kysely
Liite 3	Saateviesti
Liite 4	Muistutusviesti

1 JOHDANTO

Suomalaisen maatiaiskanalan säilytysohjelma on perustettu vuonna 1998 ja se on osa kansallista eläingenivaraohjelmää. Säilytysohjelman tavoitteena on turvata alkuperäisen ja uhanalaisen maatiaiskanalan säilyminen myös tulevaisuudessa, taata maatiaiskanalan rotupuhtaus ja ylläpitää rodun perinnöllistä monimuotoisuutta. Osa suomalaisista maatiaiskanakannoista on yhä edelleen hyvin harvalukuisia.

Nykyään säilytysohjelmaan liittyneiden ihmisten määrä on moninkertaistunut ja kotitarvekanalanpito sekä kaikenlainen muu luonnonläheinen elämä on suuressa suosiossa. Suurimmat syyt säilyttää maatiaiskanoja ovat alkuperäisrotujen arvostus ja tärkeä geeniperimä.

Opinnäytetyössä on käytetty mixed methods -tutkimusmenetelmää eli monimenetelmällistä tutkimusta. Opinnäytetyö koostuu teoriaosuudesta, ryhmähaastattelusta, kyselytutkimuksesta sekä tietokantatyöstä. Työ käsittelee teoriaosuudessa maatiaiskanaa ja maatiaiskanojen säilytysohjelmää. Haastattelu ja kysely on toteutettu neljän aihepiirin ympärille, ohjelmaan liittyminen, ohjelman toimivuus, uudet säilyttäjät ja ohjelman tulevaisuudennäkymät. Tietokantatyössä tutkittiin ohjelmaan liittyneiden säilyttäjien vuosittaisia vaihteluita sekä säilyttäjien maantieteellistä jakautuneisuutta. Lisäksi yhteenvedossa on koottu yhteen ajatuksia ohjelman nykytilasta ja tulevaisuudesta.

Opinnäytetyössä etsittiin vastauksia muun muassa seuraaviin kysymyksiin: minkälainen olisi mahdollisesti ohjelmaan liittyvä uusi säilyttäjä, mitkä syyt ohjaavat maatiaiskanojen säilytystyöhön, miten säilyttäjät kokevat ohjelman tiedotuksen ja toimivuuden ja miltä ohjelman tulevaisuus näyttää. Ajatuksena oli, että muun muassa näiden kysymysten vastauksilla ohjelmaa voitaisiin kehittää ja viedä eteenpäin.

Työn tarkoitus on edistää Suomalaisen maatiaiskanalan säilytysohjelman kehittymistä. Tästä syystä työssä keskityttiin säilytysohjelman ongelma-kohtiin ja pohdittiin ratkaisuja niihin. Työn tavoitteena on kuvata säilytysohjelmää säilyttäjän silmin, joten työssä tutkittiin mukana olevia ihmisiä, maatiaiskanojen säilyttäjiä.

2 MIKÄ ON MAATIAISKANA?

Maatiaiskana on kana, joka on elänyt pienissä kotitarvekanaloissa ja sopeutunut paikallisiin oloihin. Näiden kanojen juuret juontavat aikaan ennen kanojen tehollista tuotantoa. Suomalaista maatiaiskanaa pidetään erinomaisena kotitarvekanana, sillä se on terve, pitkäikäinen ja pystyy hyödyntämään monipuolista ravintoa. Pitkäikäisyys on hyvän vastustuskyvyn ansiota. (Ojanne 2012, 10-15; Hassinen 2006, 44-45; Ojanne n.d., Suomen siipikarjaliitto ry. n.d.)

Maatiaiskanalla on myös luontaiset viettitoiminnot jäljellä, kuten hautominen, ravinnonhaku ja jälkeläistenhoito. Lisääntymisominaisuuksia pidetään hyvinä, maatiaiskana munii keskimäärin 0,5 - 0,8 munaa päivässä. Munien väri voi vaihdella, yleensä ne ovat beigejä, kermanvärisiä tai ruskeita. Munista 60 % on keskikokoisia, ne painavat 53 - 63 grammaa. Maatiaiskana on myös kylmänkestävä ja sen vaatimattomuus niin ruuan kuin olosuhteiden puolesta on sopeutumisen tulosta. (Ojanne 2012, 10-15; Hassinen 2006, 44-45; Ojanne n.d., Suomen siipikarjaliitto ry. n.d.)

Maatiaiskanojen ulkomuoto voi vaihdella hyvinkin paljon. Höyhenpeitteen väri vaihtelee mustasta lähes valkoiseen. Musta väri on yleisin, mutta ruskean ja harmaan sävyt ovat tavallisia. Väreinä voi esiintyä myös punaruskeaa vaalein pilkuin tai kermanvalkoista. Myös kanojen koko vaihtelee, mutta maatiaiskanat luokitellaan kuitenkin kevyihin munijarotuihin. Harjan tulisi olla pieni ja pysty ja heltan pienehkö, pyöreä ja sileä. Jalkojen väri määräytyy höyhenpeitteen mukaan. (Ojanne 2012, 10-15; Hassinen 2006, 44-45; Ojanne n.d.)

2.1 Mitä tarkoitetaan maatiaiskanakannoilla?

Suomalaisia maatiaiskanoja on tällä hetkellä kaksitoista erillään säilytettävää kanakantaa ja kannat on nimetty löytöpaikkansa tai kantatilansa mukaan. Suomalaisen maatiaiskanalan kannat ovat alhon-, hornion-, hämeen-, iitin-, ilmajoen-, jussilan-, kiuruveden-, lindellin-, luumäen-, piikkiön-, savitaipaleen- ja tyrnävänkannat. Kanakannalla tarkoitetaan sukulinjaa eli rodun sisäistä sukua. Nämä eri kannat ovat paikallisiin olosuhteisiin sopeutuneita kanasukuja. (Hassinen 2006, 44-45; Ojanne 2012, 10; Honkatukia & Tuovinen, esitelmä 29.6.2013)

Eläinaines on aikoinaan tullut eri puolilta ja eri aikoina maahamme ja risteytynyt jo maassamme olevien kanarotujen kanssa. Näistä ovat syntyneet eri kanakannat, joiden perimä on toisistaan poikkeava. Myös kanojen hoidonmuoto ja elinympäristö ovat muovanneet eri kanakantojen kehitystä omiin suuntiinsa. (Hassinen 2006, 44-45; Ojanne 2012, 10; Honkatukia & Tuovinen, esitelmä 29.6.2013)

2.1.1 Alhonkanta

Alhonkanta on nimetty kannan ensimmäisten yksilöiden säilyttäjän, Pentti Alhon mukaan. Kärköläläinen Alho sai ensimmäiset kolme kanaa ja kukon tädiltään Luopioisista 1970-80-lukujen vaihteessa. Alhonkanta on alun perin Seiskarin kantaa eli kanta on Savitaipaleelta lähtöisin. Kantojen eriytyminen ja säilyttäjäketju sen osalta ei ole aukoton, joten kantojen pito erillään on tärkeää myös tulevaisuudessa. Kantojen välillä on eroja värityksen ja olemuksen suhteen, jotka saattavat johtua alussa suoritetusta valinnasta. (Ojanne 2012, 14; Söderlund 2011.)

Värivalinnan kautta alhonkannan ilmiäisy on muuttunut vaaleammaksi ja punavoittoiseksi. Tästä syystä kannasta voidaan käyttää myös nimitystä ”Alhon keltainen”. Pentti Alholle tulleiden eläinten väritys oli ruskeavoittoinen ja jopa kokonaan pilkullisiakin höyhenpeitteitä esiintyi. Jalat olivat väriltään harmaat ja kanat olivat hautomishaluisia. (Ojanne 2012, 14; Söderlund 2011.)

Kotitarvekanaksi alhonkanta on hyvin soveltuva, sillä sen sanotaan olevan maatiaiskanoista kolmen ahkerimman munijan joukossa. Suomalaisen maatiaiskanalan säilytysohjelmassa alhonkanta on ollut yksi suosituimmista kannoista. Vuonna 2012 alhonkannan eläimiä oli 785 kpl. (Ojanne 2012, 14; Söderlund 2011.)

2.1.2 Hornionkanta

Suomalaisista maatiaiskanakannoista hornionkanta on kaikista alkukantaisin. Kanta on löydetty vasta vuonna 1998. Siihen saakka se oli ollut Vammalassa Hornion kylässä asuvan Anna-Liisa Koivusen kasvatuksen varassa. Koivunen alkoi pitää maatiaiskanoja vuonna 1939, jolloin hän sai sodan syttyessä naapuriltaan muutaman kanan. Kanat saivat elää talon pihapiirissä hyvin luonnonläheistä elämää ja lisääntyivät luontaisesti. Myöskään kukkoja ei poistettu. Ruokinta oli kotovaraista ja muninta sen mukaista. (Ojanne 2012, 13.)

Kannan löytymisvuonna 1998 Koivusella oli kanoja 20 - 30 kappaletta ja niistä kuusi kanaa ja kaksi kukkoa hankittiin MTT:lle ja sijoitettiin Hyvinkäälle Uudenmaan maaseutuopiston lintutarhalle. Uudelleensijoittamisen alku oli hankalaa, kanat munivat huonosti ja hedelmöittyminen oli heikkoa. Syyksi epäiltiin sukusiitosta, mutta kanojen yleiskunnon kohentuessa tulokset paranivat. Nykyään hornionkantaa on jo eri puolilla Suomea ja kannan koko oli 321 eläintä vuonna 2012. (Ojanne 2012, 13.)

Rakenteeltaan eläimet ovat solakoita ja vahvasiipisiä. Harjaa ei ole juurilaisinkaan ja eläinten väristys on pääosin tumma. Vaaleita ja ruskeita yksilöitäkin saattaa kuitenkin esiintyä. Kotitarvekanalaa hornionkannan maatiaiskana sopii hyvin, koska se munii kohtuullisesti, on luonteeltaan vilkas ja utelias sekä pysyy hyvin vapaana pihapiirissä. (Niittulan tila n.d.; Ojanne 2012.)

2.1.3 Kiuruvedenkanta

Kiuruvedenkannan säilytystyön alku henkilöityy suntio Yrjö Luttiseen, joka aloitti maatiaiskanojen pidon jo vuonna 1963. Kannan ensimmäiset kanat on kerätty kahdelta tilalta Kiuruvedellä, Huttumäen ja Naurisahon tiloilta. Kiuruvedenkanta edustaa savolaista maatiaiskanaa ja niitä on ollut Kiuruveden Koivujärven kylässä jo 1920-luvulta lähtien. 1970-luvulta alkaen Luttinen käytti kanojaan peltopyyn munien hautomiseen ja maatiaiskanapoikien kysyntä heräsi vasta 1980-luvulla. (Muranen 2011; Ojanne 2012, 12-13.)

Suomalaisen maatiaiskanalan säilytysohjelman alkaessa vuonna 1998 oli kiuruvedenkannan kanoja 90 kpl. Vuonna 2012 eläimiä oli jo 638 kpl. Luttisen kanojen ulkoasu oli väriltään vaalean ruskea, vaalea tai musta. Mustilla ja harmailla kanoilla jalat olivat väriltään harmaat ja ruskeilla ja vaaleilla kanoilla jalat olivat vaaleat. Kukkojen enemmistö on kuitenkin mustia tai lähes mustia. Kanoissa ruskeaa ja mustaa väriä esiintyy eniten. Kiuruvedenkannan kanat ja kukot ovat kilttiluontoisia ja kooltaan siroja. (Muranen 2011; Ojanne 2012, 13.)

2.1.4 Piikkiönkanta

Piikkiönkannan alkuvaiheiden säilytystyö on lähtöisin Kisko TI:ssä asuvan Pirjo Aavaharjun hankkimista kanoista. Vuonna 1983 Aavaharju hankki ensimmäiset kanansa Piikkiöstä, jonka mukaan kanta on saanut nimensä. Kanta oli Aavaharjulle jo lapsuudesta tuttu, sillä hänen isoäitinsä oli pitänyt samaa kantaa jo noin sata vuotta sitten. Kanta lisääntyi aluksi luontaisesti, mutta myös hautomakonetta alettiin käyttää. Poikasia annettiin jo alusta asti myös vieraille, joten kanta on levinnyt. (Kiiski 2011.)

Piikkiönkannan eläimet ovat väritykseltään yleisimmin mustia tai lähes mustia, ruskeita ja kirjavia. Muita värejä esiintyy harvemmin. Kanat munivat maatiaiskanoille tyypillisesti yhden munan joka toinen päivä. Luonteeltaan nämä ovat kilttejä ja kesyjä. Vuonna 2012 piikkiönkannan kanoja oli 558 kpl. (Kiiski 2011; Ojanne 2012, 13.)

2.1.5 Savitaipaleenkanta

Savitaipaleenkanta oli pitkään maamme yleisin maatiaiskanakanta. Nyt sen ohii on kuitenkin mennyt muun muassa alhonkanta ja tyrnävänkanta. Savitaipaleenkannan eläimiä oli 686 kappaletta vuonna 2012. Kannan alku on lähtenyt liikkeelle Savitaipaleelta, jossa sen löysi tohtori Pertti Seikari vuonna 1974. Hän järjesti kanoja kasvatukseen Perniöön biologian opettajan Heikki Teiron hoiviin. Väritykseltään kanat olivat tuolloin mustia, harmaita, ruskeita tai lähes mustia. Jalat olivat väriltään harmaat tai ruskeat ja kanojen kaulahöyhenien kärjet olivat kellertävät. Kukkojen väritys oli hyvin perinteinen, kuin suoraan aapiskirjan kannesta. (Ojanne 2012, 11-12.)

Myöhemmin kannan ilmiäsu väriyksen suhteen on jonkin verran vaihdellut. Toisinaan vallalla on ollut enemmän musta, harmaa ja harmaanruskeankirjava. Väriyksen on vaikutettu valitsemalla siitokseen sen värisiä kukkoja, mihin suuntaan on haluttu höyhenpeitteen värin menevän. Luonteeltaan savitaipaleenkannan kanat ovat rauhallisia ja ovat myös hyviä munimaan. (Ojanen 2012, 11-12.)

2.1.6 Tyrnäväkanta

Tyrnäväkanta on ollut yksi harvinaisimmista maatiaiskanoista maassamme, mutta on nykyään paljon yleistynyt ja vuonna 2012 oli jo suurin kannoista ja eläimiä oli 862 kappaletta. Kanta on nimetty sen löytöpaikan mukaan, mutta arvellaan, että kanta voisi olla piikkiöläisen kannan haara. Tyrnäväläinen kanankasvattaja oli kertonut hakeneensa kannan alun itselleen Varsinais-Suomesta, joten näissä kahdessa kannassa saattaa olla samaa geneettistä perimää. (Tyrnäväläinen maatiaiskana 2013.)

Tyrnäväkannan eläimille tyypillistä on höyhenpeitteen väririkkaus. Kanoja ja kukkoja saattaa esiintyä hyvin monissa eri väreissä ja mitään yksittäistä väriä ei voida pitää muuta yleisempänä. Väreinä esiintyy muun muassa ruskeaa, mustaa, valkoista ja harmaata sekä kaikkia näiden sekoituksia. Kanoja pidetään kohtuullisen hyvinä hautojina ja munantuotannossa ne ovat maatiaiskanojen kärkipäätä. (Tyrnäväläinen maatiaiskana 2013.)

2.1.7 Muut kanakannat

Edellä esiteltyjen kanakantojen lisäksi maassamme on myös hämeen-, iitin-, ilmajoen-, jussilan-, lindellin- ja luumäenkannat. Näistä kanakannoista ei ole erillistä esittelyosuutta, koska ne ovat määrältään pienempiä kuin muut kannat tai niiden alkuperässä ja kannan vaiheissa on epäselvyyttä. Osa kannoista voi myös liittyä toiseen kantaan lähiaikoina, joten epäselvät tapaukset jätettiin vähemmälle maininnalle. Esimerkiksi lindellinkanta voi olla alkuperältään savitaipaleenkantaa. (Maatiaiskana 2011.)

Rekisteröityjä kanakantoja Suomalaisen maatiaiskanalan säilytysohjelmassa on reilut kymmenen. On mahdollista, että osa kannoista on toisista kannoista eriytyneitä. Kovin epäyteneistä kana-ainesta ei ole edes mielekästä nimetä omaksi kannakseen. Osa kannoista on myös jo hävinnyt, kuten jalasjärveläinen kanta. (Maatiaiskana 2011.)

Maatiaiskanojen perimän tutkimus DNA-tutkimuksen avulla aloitettiin vuonna 2012. Tutkimuksella haluttiin selvittää kanakantojen geneettinen monimuotoisuus sekä mahdolliset risteymät ja sukusiitokset. Tarkoituksena oli selvittää kantojen väliset todelliset erot ja tuloksien pohjalta saattaa osa kannoista yhdistyä, mikäli niiden geeniperimä niin osoittaa. Tapauskohtaisesti harkitaan mahdollisia samasta kannasta polveutuvien kantojen yhdistämistä. Tämä tarjoaisi harvinaisempien kantojen kasvattajille mahdollisuuden saada uutta eläinainesta kanakantaansa. Kovin yleisille ja vaikiintuneille kannoille ei yhdistämistä kuitenkaan välttämättä tehdä. (Honkatukia, sähköpostiviesti 14.3.2014.; Kantanen 2005, 7.; Tapio 2012.)

3 SUOMALAISEN MAATIAISKANAN SÄILYTYSOHJELMA

Suomalaiselle maatiaiskanalle on perustettu oma säilytysohjelma Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen toimesta vuonna 1998. Viime vuonna suomalaisen maatiaiskanalan pelastamiseksi perustettu säilytysohjelma juhli viisitoistavuotista taivaltaan. MTT:llä on koordinaatiovastuu säilytysohjelmasta ja se toimii osana maa- ja metsätalousministeriön kansallista eläingenivaraohjelmaa. Säilytysohjelman tärkeimmät tavoitteet ovat turvata alkuperäisen ja uhanalaisen maatiaiskanalan säilyminen myös tulevaisuudessa, taata maatiaiskanalan rotupuhtaus ja ylläpitää rodun perinnöllistä monimuotoisuutta. (Honkatukia & Tuovinen, esitelmä 29.6.2013; Honkatukia, esitelmä 3.5.2013; Hassinen 2006, 44-45; Suomalaisen maatiaiskanalan säilytysohjelman säännöt poikastuottajille ja säilyttäjille n.d., 3; Ojanne 2012, 16.)

Säilytysohjelmaan kuuluvat rekisteröidyt (12) maatiaiskanakannat, joita poikastuottajat lisäävät ja säilyttäjät ylläpitävät. Säilytysohjelman suojelutyö on in situ -tyyppistä, jossa kyseessä on elävien eläinten säilyttäminen tiloilla niiden luontaisessa elinympäristössä. Poikastuottajia on tällä hetkellä 78 ja säilyttäjiä 225. Alhonkannalla ja tyrnäväkannalla on eniten säilyttäjiä ja poikastuottajia ja niiden jälkeen seuraavina tulevat ilmajoenkanta ja kiuruvedenkanta. (Honkatukia & Tuovinen, esitelmä 29.6.2013; Honkatukia, esitelmä 3.5.2013; Hassinen 2006, 44-45; Suomalaisen maatiaiskanalan säilytysohjelman säännöt poikastuottajille ja säilyttäjille n.d., 3; Ojanne 2012, 16.; Kantanen 2005, 7.)

Säilytysohjelma koostuu eri toimijoiden verkostosta, johon kuuluu poikastuottajien ja säilyttäjien lisäksi neuvotteluryhmä. Lisäksi yhteistyötahoja ovat esimerkiksi Siipikarjaliitto, MMM ja Evira. Neuvotteluryhmä on valvova ja päättävä elin, joka kokoontuu kahdesti vuodessa. MTT: n rooli säilytysohjelmassa on koordinointi sekä rekisterin ylläpito. Neuvotteluryhmässä MTT: n edustajat toimivat esittelijöinä. MMM on ohjannut eläingenivaraohjelmien koordinoinnin MTT:n taholle ja tässä ohjelmassa päätöksenteko on ohjattu eteenpäin neuvotteluryhmälle. (Honkatukia & Tuovinen, esitelmä 29.6.2013; Honkatukia, esitelmä 3.5.2013; Hassinen 2006, 44-45; Suomalaisen maatiaiskanalan säilytysohjelman säännöt poikastuottajille ja säilyttäjille n.d., 3; Ojanne 2012, 16.)

3.1 Historia

Suomalainen maatiaiskana sai oman suojeluohjelmansa vuonna 1998 ja perustamishetkellä oli kymmenkunta tunnistettua kantaa. Ohjelman säilytystyö perustuu yksityisen ihmisten aktiivisuuteen ja mielenkiintoon säilytystyötä kohtaan. Lisäksi säilyttäjinä voi olla myös opetusmaatiloja, kuten esimerkiksi Ahlmanin koulun Säätiö. Yhteiskunnalle säilytystyö ei aiheuta kustannuksia, sillä uusia kanaloita ei tarvitse varta vasten perustaa. (Maatiaiskana n.d.; Ojanne 2012, 16.)

Pienet maatilakanalat ovatkin paras säilytysympäristö maatiaiskanoille. Ne tulevat toimeen kotoisalla rehulla ja näiden kanaloiden ympäristö on niille sopiva ilman sen suurempia muutoksia. Kantojen säilytys niin yksityisten

ihmisten kuin erilaisten tahojen toimesta antaa paremmat mahdollisuudet kantojen säilymiselle. Koska säilytystyö ei ole vain muutaman ihmisen varassa, saadaan kantojen häviämisen riskiä hajautettua. (Maatiaiskana n.d.; Ojanen 2012, 16.)

Eläinten ja geenien kohdalla säilytystyö ei ole yhtä yksinkertaista, kuin jos kyseessä olisi esimerkiksi vanhat työkalut. Eläimet tulee säilyttää elävinä alkuperäisympäristössään eikä niitä voi kerätä talteen museoon. Tästä syystä tarvitaankin aktiivisia säilyttäjiä, jotka ymmärtävät säilytystyön ja maatiaiseläinten lisäarvon, jota ei voi rahassa mitata. (Maatiaiskana n.d.; Ojanen 2012, 16.)

Nykyään maatiaiskana ei ole enää vaarassa hävitä, mutta kantojen kesken on kuitenkin suuria vaihteluja. Osa kannoista on yhä uhanalaisia tai kriittisesti uhanalaisia ja vain muutaman säilyttäjän varassa. Tällöin kanta on hyvin haavoittuvainen. (Maatiaiskana n.d.)

3.2 Perinnöllinen monimuotoisuus

Perinnöllisellä monimuotoisuudella tarkoitetaan mahdollisimman kattavia geenivaroja. Nämä geenivarat eli geeniaines ovat tai saattavat olla arvokkaita ja niitä suojellaan, jotta niitä voitaisiin tulevaisuudessa hyödyntää. Monimuotoista geeniaineistoa tarvitaan esimerkiksi tutkimus- ja kehitystoimintaan. Monimuotoisuudella tarkoitetaan perinnöllisten erojen kirjoa eri lajien, lajeissa olevien rotujen ja yksilöiden välillä. (Geenivarat monimuotoisuuden turvaajina n.d., 5; Honkatukia, esitelmä 3.5.2013; Honkatukia & Tuovinen, esitelmä 29.6.2013.)

Perinnöllisen monimuotoisuuden tärkeys korostuu monessa asiassa: se on edellytys jalostukselle, lajien sopeutumiselle ympäristöön sekä elinvoimaisuuden lisääntymiselle. Jos rodulla on kapea geenivarasto, niin sukusiitostaantumisen riski kasvaa ja haitallisten geenien osuus nousee. Tämä vaikuttaa rodun elinvoimaisuuteen ja vähentää rodun mahdollisuuksia selviytyä. (Geenivarat monimuotoisuuden turvaajina n.d., 5; Honkatukia, esitelmä 3.5.2013; Honkatukia & Tuovinen, esitelmä 29.6.2013.)

Geenivarojen monimuotoisuus ja rotujen erityispiirteet ovat tärkeitä asioita tulevaisuuden tutkimus- ja kehitystyötä ajatellen. Kotieläintuotannon tulee kehittyä ja muuttua, koska myös tuotanto-olot, jalostustavoitteet ja kuluttajien toiveet ja tarpeet muuttuvat. Maatiaiseläinten arvo on korvaamaton geenivarojen vuoksi, mutta myös niiden kulttuurihistoriallinen arvo on suuri. Ne ovat osa elävää kulttuuriperintöä, kansallista muistia sekä maatalouden historiaa. Nämäkin ovat asioita, joita ei voi luoda uudelleen. (Geenivarat monimuotoisuuden turvaajina n.d., 5; Honkatukia, esitelmä 3.5.2013; Honkatukia & Tuovinen, esitelmä 29.6.2013.)

Suomalaisen maatiaiskan säilytysohjelmassa perinnöllinen monimuotoisuus tulisi käytännössä turvata pitämällä siitosryhmissä riittävästi siitoskukkoja ja asettamalla yläraja poikasten myyntimäärälle. Näillä toimilla tarkoituksena on, että seuraavaan maatiaissukupolven geeninsä jättäisi mahdollisimman moni kana ja kukko eri kanaloista. (Kantanen 2012.)

3.3 Maatiaiskanalan hoidon hyvät toimintatavat

Suomalaisen maatiaiskanalan säilytysohjelman perustana on, että ohjelmassa mukana olevat säilyttäjät ja poikastuottajat kasvattavat ja huolehtivat eläimistään niin kuin siipikarjanhoidon hyvät toimintatavat edellyttävät. Tähän kuuluu, että kanojen elämä on lajinmukaista ja niiden käyttäytymistarpeet huomioidaan, kuten esimerkiksi ulkoilu ja pitopaikassa olevat orret ja munintapesät. Toinen hyvään siipikarjanhoitoon liittyvä asia on, että viranomaisten siipikarjan kasvatusta sääteleviä suosituksia ja velvoitteita noudatetaan. (Suomalaisen maatiaiskanalan säilytysohjelman säännöt poikastuottajille ja säilyttäjille n.d., 3-4.)

Viranomaisten asettamia suosituksia ja velvoitteita ovat, että kanankasvattajan tulee liittyä Elintarviketurvallisuusvirasto Evira:n kanalarekisteriin ja sitä kautta rekisteröityä siipikarjanpitäjäksi. Tämä rekisteröityminen tulee tehdä, vaikka omistaisi vain yhden kanan. Tämän lisäksi ohjelma suosittelee, että ohjelmassa mukana olevat poikastuottajat ja säilyttäjät osallistuisivat kansalliseen salmonellavalvontaohjelmaan. Säädösten mukaan, jos maatiaiskanalan kasvattaja myy tai luovuttaa kananmunia tai kananlihaa elintarvikkeeksi, edellytetään salmonellatestausta tehtäväksi kaksi kertaa vuodessa. (Suomalaisen maatiaiskanalan säilytysohjelman säännöt poikastuottajille ja säilyttäjille n.d., 3-4.)

Tärkeä asia on myös noudattaa viranomaisten antamia varotoimenpideohjeita lintuinfluenssan leviämisen ehkäisemiseksi. Tämä tarkoittaa, että siipikarjaa ei saa omaehtoisesti pitää ulkona maaliskuun alusta toukokuun loppuun, jolloin lintujen kevätmuutto on käynnissä. (Suomalaisen maatiaiskanalan säilytysohjelman säännöt poikastuottajille ja säilyttäjille n.d., 3-4.)

Muita maatiaiskanalan hoidon hyviä toimintatapoja ovat, että säilytysohjelmaan kuuluvia eläimiä kasvatetaan vain lattiakanalassa ja ne saavat hyvää ja säännöllistä hoitoa. Kanojen tulee saada elää lajinmukaista elämää, ympäristön tulee olla puhdas, niillä tulee olla mahdollisuus ulkoiluun ja yhteys luonnon vuodenvaihtoon. Monimuotoisuuden kannalta on tärkeää, ettei kannassa suoriteta ilmiövalintaa kannan muuttamiseksi. Sairailla eläimillä tietyt karsitaan ja myös sellaiset eläimet, joiden polveutuminen on epävarmaa tai niitä epäillään risteytyneiksi. (Suomalaisen maatiaiskanalan säilytysohjelman säännöt poikastuottajille ja säilyttäjille n.d., 3-4.)

Säilytysohjelmassa ylläpidetään MTT:n toimesta rekisteriä, johon tallennetaan säilyttäjien ja poikastuottajien tiedot sekä vuosiraporttien avulla kerätyt tiedot. Rekisteriä koskee henkilötietolaki ja julkisia tietoja ovat vain poikastuottajien yhteystiedot sekä heidän säilyttämäänsä kanakantoja koskevat tiedot. Tämä on tärkeää, jotta myös uudet säilyttäjät voivat hankkia eläimiä itselleen. (Suomalaisen maatiaiskanalan säilytysohjelman säännöt poikastuottajille ja säilyttäjille n.d., 3-4.)

3.4 Poikastuottajat

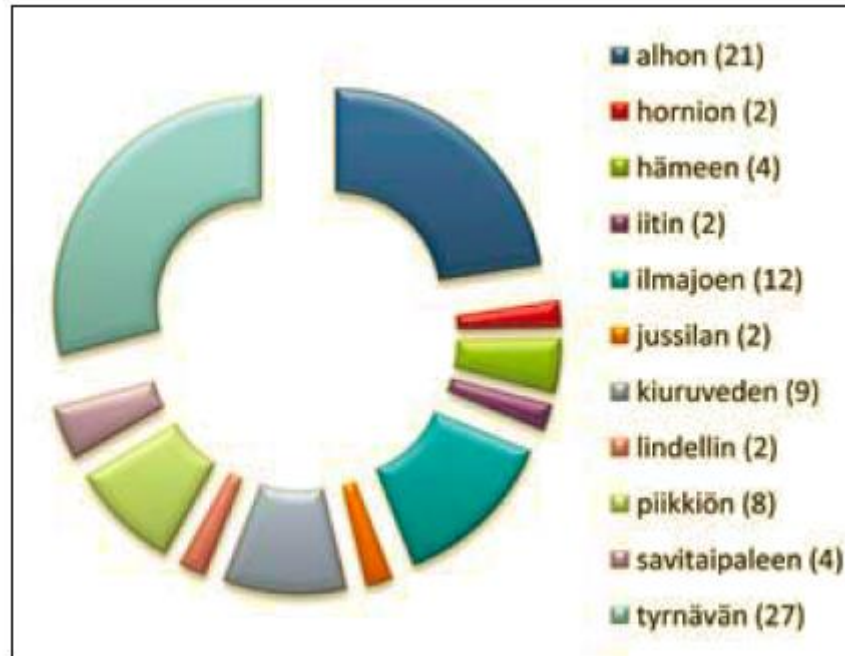
Suomalaisen maatiaiskanalan säilytysohjelmassa poikastuottajan tarkoituksena on pyrkiä lisäämään ja tuottamaan omistamansa kanakannan poikasia myyntiin vuosittain. Tämä tulisi tehdä huomioiden maatiaiskanalan rotupuhautauden ja monimuotoisuuden ylläpito sekä uhanalaisen rodun suojeleminen. Ohjelmassa sääntönä on myös, että poikastuottaja säilyttäisi pääsääntöisesti vain yhtä maatiaiskanakantaa. Tällä halutaan välttää kaikella tapaa kantojen sekoittumisen mahdollisuus keskenään. Mikäli poikastuottaja haluaa jostakin erityisestä syystä kasvattaa useampia maatiaiskanakantoja tai muita kanarotuja, tulee hänen noudattaa ehdotonta huolellisuutta välttääkseen maatiaiskanojen risteytyminen muiden rotujen kanssa. Näitä poikkeustapauksia varten on olemassa omat ohjeensa muun muassa kanojen merkitsemisestä ja munien haudonnasta. (Hellsten, esitelmä 17.11.2012; Kantanen, esitelmä 17.11.2012; Suomalaisen maatiaiskanalan säilytysohjelman säännöt poikastuottajille ja säilyttäjäille n.d., 6-8.)

Poikastuottajalla tulee olla kaikki kananpidon perusasiat kunnossa ja hänen tulee noudattaa maatiaiskanalan hoidon hyviä toimintatapoja. Poikastuottajan pitää esimerkiksi lähettää tiedot rekisteriin ajantasaisesti, kasvattaa kanoja ilman verkkopohjaa tai häkkeitä, kanoilla tulee olla luonnonvaloa, tilaa, puhtautta, munintapesiä ja orsitilaa. Näiden lisäksi tärkeää on liikunta ja lepo sopivassa suhteessa sekä lajinomainen elämä kanana tai kukkona. Säilytysohjelman säännöt ja niiden merkitys pitää myös olla hyvin tiedossa. (Hellsten, esitelmä 17.11.2012; Kantanen, esitelmä 17.11.2012; Suomalaisen maatiaiskanalan säilytysohjelman säännöt poikastuottajille ja säilyttäjäille n.d., 6-8.)

Poikastuottaja nimensä mukaisesti tuottaa poikasia, tällä nimikkeellä hän voi ohjelmassa myydä siitosmunia ja poikasia. Myytävien eläinten ikä tulee olla vähintään kuusi viikkoa. Ikärajoituksella halutaan varmistaa eläinten sukupuolitunnistus sekä elämän hyvä alku varmasti osaavissa käsissä. Eläinten lisääminen sekä itselle että myyntiin voi tapahtua joko hautoma-koneella tai emon alla haudottamalla. Mikäli emokana osoittaa hautoma-taipumusta, olisi sen suotavaa antaa hautoa ja hoitaa jälkeläisiään. Nämä ovat lajityypillisiä toimintoja, joiden suosiminen kuuluu maatiaiskanalan hoidon hyviin toimintatapoihin. (Hellsten, esitelmä 17.11.2012; Kantanen, esitelmä 17.11.2012; Suomalaisen maatiaiskanalan säilytysohjelman säännöt poikastuottajille ja säilyttäjäille n.d., 6-8.)

Poikastuottaja pitää omalta osaltaan yllä kanakantojen monimuotoisuutta. Käytännön toimia, joilla poikastuottaja voi vaikuttaa, on esimerkiksi pitämällä kanalassa kukkojen määrä riittävänä (20 - 25 % kokonaiseläinmäärästä), noudattamalla myyntierien määrien ylärajaa ja välttämällä karsintaa. Näillä toimilla pyritään varmistamaan, että mahdollisimman moni kukko ja kana saavat geeninsä seuraavaan sukupolveen. Poikastuottajan tulee olla myös ehdottoman varma ostettavan eläinaineksen aitoudesta. Aitoudesta tulee saada myyntitilanteessa todistus ja säilytysketjun tulee kokonaisuudessaan olla jäljitettävissä. (Hellsten, esitelmä 17.11.2012; Kantanen, esitelmä 17.11.2012; Suomalaisen maatiaiskanalan säilytysohjelman säännöt poikastuottajille ja säilyttäjäille n.d., 6-8.)

Kuviosta 1 on luettavissa, että alhonkannalla ja tyrnävänkannalla on eniten poikastuottajia. Alhonkannalla poikastuottajia on 21 kpl ja tyrnävänkannalla jopa 27 kpl. Muilla kannoilla poikastuottajia on maltillisemmin ja osalla kannoista jopa huolestuttavan vähän. Hornion-, iitin-, jussilan- ja lindellinkannalla on vain kaksi poikastuottajaa.

Kuvio 1. Poikastuottajien määrän jakautuminen kannoittain. (Honkatukia 2013, 36., julkaistu M. Honkatukian luvalla.)

3.5 Säilyttäjät

Maatiaiskanojen säilyttäjät ovat säilytysohjelman perusyksikkö. He sitoutuvat pitämään maatiaiskanoja vähintään neljä vuotta ja sinä aikana ylläpitämään ja lisäämään parveaan. Säilyttäjän tulee lisäksi sitoutua ohjelman sääntöihin ja kasvattaa kanoja niiden mukaisesti, huomioiden esimerkiksi kasvatusolosuhteet. Toiminnalle lisäarvoa antavat muiden alkuperäiskohtieläinlajien pito sekä luonnonmukainen tuotanto. (Ojanne n.d.; Suomalaisen maatiaiskanalan säilytysohjelman säännöt poikastuottajille ja säilyttäjille n.d.,8-9.)

Olisi suositeltavaa, että säilyttäjä pitäisi vain yhtä maatiaiskanakantaa. Mikäli haluaa pitää useampaa kantaa syystä tai toisesta, tulee siitä tehdä kirjallinen selvitys, josta ilmenee, miten kantojen risteytyminen estetään. Ohjelmaan liittyvän säilyttäjän tulee ehdottomasti olla hankkinut eläimensä rekisteröidyltä poikastuottajalta. Myös kantaa lisättäessä on eläimet hankittava ohjelmaan kuuluvalta poikastuottajalta tai säilyttäjältä. Tärkeää on, että koko säilytysketju on jäljitettävissä. (Ojanne n.d.; Suomalaisen maatiaiskanalan säilytysohjelman säännöt poikastuottajille ja säilyttäjille n.d.,8-9.)

Säilyttäjä voi myös tarpeen tullen myydä ohjelmassa mukana oleville toimijoille yhden hautomakoneella tuotetun tai kaksi emokanan hautomaa

poikaserää. Myös näiden poikasten tulee olla kuuden viikon ikäisiä, kuten myös poikastuottajien myytävät poikaset. Jos säilyttäjä on halukas myymään eläimiä enemmän, tarjotaan hänelle tilaisuutta alkaa poikastuottajaksi. (Suomalaisen maatiaiskanalan säilytysohjelman säännöt poikastuottajille ja säilyttäjäille n.d., 8-9.)

Säilytysohjelman sääntöjä tulee noudattaa ja omista toimistaan raportoida vuosittain vuosiraportin muodossa. Vuosiraporttien avulla saadaan tiedot tallennettua ja seurattua ohjelman tilaa. Mikäli kahtena vuotena peräkkäin jättää raportoinnin tekemättä, voi seurauksena olla säilytysohjelmasta erottaminen. Muita syitä ohjelmasta erottamiseen ovat säilytysohjeiden toistuva rikkominen, eläinten hyvinvoinnin laiminlyönti sekä jatkuvasti toistuvat eläinsuojelulliset ongelmat. (Suomalaisen maatiaiskanalan säilytysohjelman säännöt poikastuottajille ja säilyttäjäille n.d., 8-9.)

3.6 Neuvotteluryhmä

Suomalaisen maatiaiskanalan säilytysohjelmalle on valittu neuvotteluryhmä, joka on ohjelman ylin päättävä elin. Ryhmän jäsenissä on sekä poikastuottajia että säilyttäjiä. Neuvotteluryhmä tekee säilytysohjelmaan liittyvät päätökset ja MTT:n edustajat toimivat asioiden esittelijöinä. (Kantanen 2012; Maatiaiskana n.d.)

Ryhmä kokoontuu kahdesti vuodessa. Ryhmän jäsenet ovat Pasi Hellstén, Elina Lindström, Jarmo Manninen ja Tarja Ojanne. (Kantanen 2012; Maatiaiskana n.d.)

3.7 Miten päästä mukaan säilytysohjelmaan?

Säilytysohjelmaan toivotaan mukaan uusia innostuneita säilyttäjiä ja poikastuottajia, jotta jatkossakin turvataan alkuperäisen ja uhanalaisen suomalaisen maatiaiskanalan säilyminen. Ohjelmaan tulee liittyä mukaan saman kalenterivuoden aikana, jolloin eläimet on hankittu. (Suomalaisen maatiaiskanalan säilytysohjelman säännöt poikastuottajille ja säilyttäjäille n.d., 11.)

Ohjelmaan mukaan päästäkseen tulee lähettää itsestään, kanoista ja niiden pitopaikasta tarvittavat tiedot eläingenivaraohjelmalle. Itsestään tulee kertoa yhteystiedot sekä onko tarkoituksena tulla mukaan poikastuottajana vai säilyttäjänä. Hankituista kanoista tulee kertoa mistä kanakanta on hankittu, milloin ja kuinka monta eläintä kyseisestä paikasta on tullut. Eläinten pitopaikasta tulee kertoa eläinten kasvatusolosuhteisiin liittyviä asioita. Näistä halutaan tietää esimerkiksi onko kanalassa ikkunoita, orsia, munintapesät, kylpemismahdollisuus ja onko mahdollisuutta jonkinlaiseen ulkoiluun. Tämän lisäksi halutaan tietää nykyinen tai tuleva kanojen ja kukkojen määrä sekä onko ohjelmaan hakija Evira:n siipikarjankasvattajarekisterissä tai liittymässä siihen. (Suomalaisen maatiaiskanalan säilytysohjelman säännöt poikastuottajille ja säilyttäjäille n.d., 11.)

Pitopaikkaa koskevat tiedot ovat tärkeitä, sillä ohjelman sisältämät maatiaiskanalan hoidon hyvät toimintatavat asettavat rajoitukset sille, minkälaisissa olosuhteissa ohjelmaan kuuluvia maatiaiskanoja tulee kasvattaa. Ohjelmaan liittyvän tulee sitoutua noudattamaan ohjelman sääntöjä ja kasvatamaan kanoja niiden mukaisesti. (Suomalaisen maatiaiskanalan säilytysohjelman säännöt poikastuottajille ja säilyttäjille n.d., 3.)

4 NEUVOTTELURYHMÄN HAASTATTELU

Yhtenä tiedonkeruumenetelmänä käytettiin haastattelua ja haastattelumuodoista päädyttiin ryhmähaastatteluun. Seuraavaksi kerrotaan haastattelutavan valinnasta, haastattelun toteutuksesta sekä sen tuloksista.

Ryhmähaastattelua lähdettiin kokeilemaan varovaisen innostuneesti. Haastattelu onnistui melko hyvin ja oli tilanteena opettavainen. Haastattelun purku oli työlästä, mutta antoi kuitenkin hyvän käsityksen käsiteltävästä asiasta.

4.1 Haastattelun taustat

Haastattelumuodoksi valittiin ryhmähaastattelu, jota voidaan kutsua myös täsmäryhmähaastatteluksi tai asiantuntijahaastatteluksi (Vilkka 2005, 102). Haastateltaviksi valittiin neljä henkilöä heidän asiantuntemuksensa perusteella, Tarja Ojanen, Pasi Hellstén, Elina Lindström ja Jarmo Manninen. He ovat Suomalaisen maatiaiskanalan säilytysohjelman neuvotteluryhmä ja ovat ohjelman ylin päättävä elin. Heidät valittiin haastateltavaksi ryhmäksi, koska odotuksena oli, että heillä on oman kokemuksensa kautta näkemystä tarkasteltavasta asiasta.

Tässä työssä päädyttiin valitsemaan ryhmähaastattelu haastattelumuodoksi, koska sen etuna on saada tavoitettua suurempi määrä haastateltavia samalla kertaa. Toivottiin myös, että haastateltavat saisivat lisää ideoita toistensa vastauksista ja tilanteesta tulisi enemmän keskustelunomainen ja vapaamuotoinen. Haastattelun tarkoituksena oli saada vastaus, miten haastateltavat henkilöt muodostavat yhteisen näkemyksen kyseessä olevasta asiasta. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Haastattelun tallennus toteutettiin videoimalla tilaisuus. Ryhmän jäseniltä pyydettiin tähän lupa ja ratkaisuun päädyttiin, jotta voisin myös itse keskittyä haastattelutilanteeseen rennosti. Ryhmähaastattelun tulosten pohjalta tarkoitus oli muodostaa kyselylomake suuremmalle joukolle säilyttäjiä ja verrata ovatko ydinryhmän ajatukset yhteneväisiä niin sanotun ”rivisäilyttäjän” kanssa. (Vilkka 2005, 103.)

4.2 Haastattelun tekeminen

Haastattelu tehtiin Jokioisilla 2.12.2013 (Liite 1). Haastattelutilanne oli vapaamuotoinen ja kysymykset kirvoittivat jonkin verran keskustelua haastateltavien kesken. Haastattelu tallennettiin videoimalla ja haastattelu-

tilanteessa tämä olikin hyvä vaihtoehto. Jälkikäteen huomattiin kuitenkin, että varsinkin haastattelun litterointi oli hyvin työläs vaihe. Litterointivaiheessa tuli eteen myös muutamia muita hieman ongelmallisia asioita. Haastattelun kuuntelu videolta oli aika ajoin hieman haasteellista, koska videolla esiintyi päällekkäin puhumista sekä välillä puheesta oli hankala saada selkoa, jos haastateltava puhui kamerasta pois päin muulle ryhmälle.

Haastattelulle oli asetettu aikarajaksi yksi tunti ja se tuotiin esille haastattelun alussa. Aika ylittyi kuitenkin noin viidellätoista minuutilla ja suurin syy tähän oli välillä haastateltavien puhuminen kysymysten aiheiden ulkopuolelta. Tästä aion tulevaisuudessa vastaavassa tilanteessa ottaa opikseni ja toimia omassa roolissani tiukemmin.

4.3 Haastattelun tulokset ja niiden tarkastelu

Seuraavaksi tarkastellaan haastattelun tuloksia. Tuloksia käsitellään neljänä aihealueena, joita ovat ohjelmaan liittyminen, ohjelman toimivuus, uudet säilyttäjät ja tulevaisuudennäkymät. Haastattelun tuloksissa ei nosteta esille kenenkään yksittäisiä näkemyksiä, vaan on pyritty koostamaan haastateltavien vastauksista yhtenäinen näkemys. Lainaukset ovat haastattelussa esille tulleita asioita, jotka on muokattu yleiskielelle.

Haastattelu tarjosi hyviä näkemyksiä aiheeseen ja tuloksien analysointi oli joutuisaa. Lopputulokseen ollaan tyytyväisiä, sillä tarvittaviin kysymyksiin saatiin vastauksia ja haastattelu oli tarkoituksenmukainen.

4.3.1 Ohjelmaan liittyminen

Haastateltavien mukaan yleisimmät tavat kuulla ohjelmasta ovat niin sanottu puskaradio ja Internet. Internet koettiin yhä kasvavaksi väyläksi kuulla ohjelmasta. Tyypillistä oli myös, että ohjelmasta oli kuultu poikas-tuottajalta samalla, kun kanoja oli itselle haettu.

Haastateltavat kertoivat, että alussa ohjelmaan sai liittymään kiinnostus kanoista, ideologia säilyttää arvokasta geeniaineistoa ja alkuperäisrotua sekä luontainen lapsesta asti ollut mieltymys kotieläintenpitoon. Varsinkin lapsuuden kokemukset ja tieto ruuan alkuperästä olivat vahvoja tekijöitä kanainnostuksen taustalla. Melko pitkälle samat syyt olivat myös niitä, miksi maatiaiskanoja ylipäättänsä säilytetään. Yllä mainittujen lisäksi säilytystyötä tehdään myös kulttuurihistoriallisista syistä sekä ekologisista syistä liittyen kestävään kehitykseen ja luonnonmukaiseen elämään.

Tiedotuksen toimivuuteen toivottiin parannusta ja tiedotuksen tulisi olla tasaista ja jatkuvaa. Näin ohjelma etenisi ilman tämänhetkisiä syklejä ja huippukausia. Haastateltavien mukaan säilytystyö sopii parhaiten sellaiselle ihmiselle, joka on pitkäjänteinen, jolla on itsehillintää, joka viihtyy kotona ja jolla on jonkinlainen kytkentä kotieläintalouteen jo aiemmin. Olisi tärkeää, että innostus ei lopahtaisi kesken kaiken. Yksittäisenä asiana nostettiin esille myös, että säilytystyö vaatii monenlaisia taitoja ja mielenlujuutta, esimerkiksi kukko tulee tarvittaessa pystyä lopettamaan. Poikas-

tuottajalla on oma vastuunsa jakaa tietoa ohjelmasta eteenpäin sekä varmistaa, että poikasten hankkija on eläintenpitäjäksi soveltuva ja hänellä on tarvittavat tiedot ja taidot huolehtia eläimistä.

”Poikastuottajajillahan on se suuri vastuu, että ainakin kaikki kenellä on niitä kanoja, tietäisi ohjelmasta.”

Suurimpana vaikeutena säilytystyön alkamiselle todettiin eläinten saataavuus. Kysyntä ja tarjonta eivät aina kohtaa ja voi olla, että säilyttäjän intoa koetellaan pitkällä odotusajalla. Haastateltavien arvion mukaan noin puolella uusista säilyttäjistä on ensin tilat valmiina ja sitten vasta hankitaan eläimet ja noin puolet hankkivat ensin eläimet ja sitten vasta menevät rautakaupasta ostamaan kanaverkkoa.

”Eikun ensin haetaan kanat ja sitten lähdetään hakemaan verkkoa tuolta rautakaupasta. Tämä on se järjestys.”

4.3.2 Ohjelman toimivuus

Haastattelussa esille tulleita asioita, joita ohjelmalta toivotaan, olivat tasapainoinen jatkuvuus, hidas kasvu, tiedotus ohjelmasta ja kanojen hoidosta, jatkuva esilläolo, jäljitettävyyys ja läpinäkyvä säilytysketju sekä koulutustilaisuudet. Tärkeimpinä linjoina olivat siis tiedon saanti, tasainen kasvu ja esilläolo sekä kanojen ehdoton rotupuhtaus.

”Jatkuvuutta, tasapainoista jatkuvuutta. Ei mitään buumeja, koska ne eivät kestä.”

Ohjelman kommunikoinnista säilyttäjien kanssa todettiin, että se voisi olla hieman parempaakin. Ohjelman sisäinen kommunikointi sosiaalisen median avulla on suhteellisen helppoa, mutta ylempien tahojen kanssa kommunikoinnin toivottiin olevan aktiivisempaa. Rajoittavina tekijöinä todettiin työkiireet ja resurssipula.

Haastateltavien mielestä vuosiraportin kehitys ei ole mennyt toivottuun suuntaan. Tällä hetkellä vuosiraportti koettiin monimutkaiseksi ja toivottiin, että sitä voitaisiin joiltain osin karsia ja tehdä tarkoituksenmukaisemmaksi. Tulisi olla helpommin mahdollisuus saada vuosiraportti myös paperilomakkeena.

”Meni liian monimutkaiseksi (vuosiraportti) nyt tässä viimeisessä muutosvaiheessa, ihmiset eivät pysy mukana.”

Ohjelman tarjoamista eduista ja mahdollisuuksista nousi esille verkostoituminen ja kokemusten ja tietojen vaihto muiden kasvattajien kanssa. Myös eläinten vaihto rekisteröityneiden kesken on yksi ohjelman tarjoamista eduista. Uhkana tai vaikeutena koettiin, että säännöt saattavat joistakin tuntua liian tiukoilta ja karsia uusia säilyttäjiä pois. Tähän kuitenkin tähdennettiin, että jokaisen pitäisi ymmärtää, miksi sääntöjä tiukennettiin. Ongelmana on, että osa voi kokea säännöt liian rajoittavina ja ei halua sitoutua niihin. Osa voi myös kokea, että kanakannat on väärin säilytetty.

Uudet säännöt saattavatkin olla syy, miksi joku on myös harkinnut ohjelmasta eroamista. Yhteenvedona voitiin kuitenkin todeta, että ohjelma tarjoaa paljon enemmän mahdollisuuksia kuin uhkia tai muita negatiivisia asioita.

4.3.3 Uudet säilyttäjät

Haastattelussa kävi ilmi, että todennäköisemmin uusi säilyttäjä saa poikastuottajan tietoonsa joko Internetistä, kaverin kautta tai suoraan MTT:ltä. Uusien ja vanhojen säilyttäjien kesken eläinten hankinnassa koettiin olevan yksi olennainen ero, uudet säilyttäjät haluavat heti munivia kanoja, kun taas vanhat säilyttäjät haluavat parveensa uutta verta hankkimalla kuikon tai tautien pelossa mieluiten siitosmunia.

Eläintenhankinnan keskittyneisyydestä todettiin, että se on pitkälti sidoksissa poikastuottajien kykyyn markkinoida itseään. Toiset mainostavat enemmän ja saavat näin lisää ostajia. Alueellisten erojen todettiin tasaantuneen ja sama vaikutus on näkynyt myös itse kanakannoista. Joillekin säilyttäjille eläimen suku on tärkein tekijä, toiselle kanakanta ja sen valintaan voi vaikuttaa esimerkiksi säilyttäjän omat sukujuuret. Jos on kotoisin Kiuruvedeltä, haluaa ehkä mieluiten alkaa säilyttämään kiuruvedenkantaa.

”Ja myöskin kanakantojen alueellisuus on kadonnut. Savitaipaleenkanta on Savitaipaleelta, mutta nykyään sitä löytyy kaikista maakunnista. Että onko se sitten miinus vai plussa..”

Kantojen suosiolla todettiin olevan pientä vaihtelua ja yleisesti kantojen jakautuvan keskimäärin kahteen kokoluokkaan. On olemassa suuria kantoja, joissa eläimiä on useita satoja ja pieniä kantoja, joissa eläinmäärä on sadan yksilön liepeillä. Alhonkanta nostettiin esille kantana, joka on pitkään säilyttänyt suosionsa. Muuten todettiin, että järjestys vaihtelee viiden suurimman kannan kesken. Kannan suosioon vaikuttaa, jos joku poikastuottajista on aktiivisempi, jolloin luvut heti nousevat.

Tyypillisenä uutena säilyttäjän nähtiin maalle muuttanut nuoripari, jolla on halu elää luonnonmukaista elämää ja tuottaa itse ruokansa. Toisena suurena ryhmänä nähtiin keski-ikäiset naiset, jotka ovat muuttaneet takaisin maalle ja hankkivat kanoja, koska jälleen on mahdollisuus niitä pitää. Alkutuottajia todettiin uusissa säilyttäjissä olevan vain hyvin vähän.

Kesällä 2013 lehdissä esillä olleen kanabuumin vaikutuksista todettiin, että lehtijutut antoivat kananpidosta ruusuisen kuvan ja jutut saattoivat sisältää asiavirheitäkin. Kanabuumia ei nähty kovin positiivisena asiana ja ryhmässä olikin päätetty, että maatiaiskanoja ei anneta kesäkanoiksi.

4.3.4 Tulevaisuuden näkymät

Ohjelman tulevaisuus koettiin valoisana ja ohjelmaa kuvattiin ”hiomattomaksi timantiksi”. Tulevaisuudessa ongelmana saattaa ilmetä, että ohjelma kasvaa koko ajan, mutta järjestävän tahon resurssit pienenevät. Tulevai-

suudelta toivottiin, että ohjelmassa olisi aktiivista mukanaoloa ja asioiden tehokasta delegointia.

Haastateltavat toivat ilmi asioita, jotka kokivat ohjelman tulevaisuuden kannalta merkityksellisiksi. Näitä olivat muun muassa trendi luonnonmukaiseen elämään ja taantuma, joka ohjaa ihmisiä viettämään enemmän aikaa kotona ja saa kiinnostumaan hyötykasviviljelystä ja kotieläintenpidosta. Tulevaisuudessa uhkana koettiin kanojen pitoa ohjaava lainsäädäntö, johon toivottaisiin selvää eroa tuotantokanaloitten ja harrastekanaloiden välille.

”Yleinen trendi siihen sellaiseen luonnonmukaiseen elämään, niin onhan se yksi mikä on lisännyt ja tulee lisäämään kanainnostusta.”

”Taantumana aikana ihmiset viettävät paljon enemmän aikaa kotona ja kaikkeen tällaiseen hyötykasviviljelyyn ja kotieläinten pitoon on enemmän aikaa.”

”Lainsäädännön pitäisi olla vähän erilainen, kun on kyseessä harrastus tai tuotanto.”

Tulevaisuudennäkymistä yhteenvetona todettiin, että maatiaiskanoista kiinnostuneita ihmisiä löytyy taatusti, mutta tärkeää olisi saada nämä ihmiset toimimaan enemmän ja pitkäjänteisemmin yhteisen hyvän vuoksi.

5 KYSELYTUTKIMUS SÄILYTTÄJILLE

5.1 Kysely tutkimusmenetelmänä

Neuvotteluryhmälle tehdyn ryhmähaastattelun pohjalta koottiin kyselylomake koko säilyttäjär ryhmälle (Liite 2). Haastattelun tuloksien pohjalta kehitettiin joukko erilaisia väittämiä, joilla kyselyssä kartoitettiin suuremman joukon mielipiteitä haastattelussa käydyistä aihepiireistä. Työssä käytettiin mixed methods -menetelmää hyväksi yhdistäen sekä määrällistä että laadullista tutkimusta. Mixed methods -menetelmä tarkoittaa, että käytännössä yksi aineisto pohjautuu toiselle. Toinen aineisto tukee tai tuo lisäarvoa toiselle aineistolle. Kyse on myös aineistojen sulauttamisesta ja yhdistämisestä. (Ronkainen 2009.)

Kysely päätettiin tehdä, koska se on hyvä keino saada suuremman joukon mielipiteet esille. Alun perin tarkoituksena oli kerätä tietoja vain ryhmähaastattelun ja tietokantatyön avulla. Tultiin kuitenkin siihen lopputulokseen, että näillä toimilla tietopohja olisi jäänyt melko vajavaiseksi. Kyselytutkimuksen yksi merkittävin etu on siinä, että sillä voidaan kerätä vastauksia laajasti ja esittää monia kysymyksiä samanaikaisesti. Heikkoutena voidaan kuitenkin pitää epätietoisuutta vastaajien suhtautumisesta kyselyyn. Tuloksiin vaikuttaa suuresti onko kyselyyn vastattu vakavasti, rehellisesti ja onko kysymykset ymmärretty oikein. (Hirsjärvi 1997, 195.)

Kyselytutkimus on merkittävä tapa kerätä tietoa esimerkiksi ihmisten mielipiteistä, asenteista ja arvoista. Kyselytutkimus on yksi mittauksen apuväline ja sitä voidaanakin käyttää esimerkiksi palautemittauksiin. Tästä syystä kyselytutkimus palveli hyvin tarkoitustaan tässä työssä. Tarkoituksena oli, että kyselytutkimuksella saataisiin selville myös säilyttäjien tyytyväisyyttä säilytysohjelmaa kohtaan. (Vehkalahti 2008, 11.)

Kyselyä tehdessä käytettiin Webropol-työkalua ja tämän käyttöön olisi voinut olla hyvä perehtyä jo aiemmin, jopa jonkin tietotyökurssin puitteissa. Kyselyn toteutukseen ja lähetykseen apua saatiin MTT:n taholta. Kyselyn lähettäminen edellytti kuitenkin MTT:n osoitetietojen päivittämistä säilyttäjien osalta ja tämä työ oli omanlaisensa vaihe ennen kuin kyselyn lähetyks oli mahdollista.

5.2 Kyselyn taustat ja toteutus

Kysely saateviesteineen lähetettiin MTT:n toimesta 3.2.2014 (Liite 3). Kysely oli tehty Webropol- ja OfferOne-työkaluilla. Vastausaikaa kyselyyn oli kaksi viikkoa, jonka jälkeen lähetettiin muistutus sähköpostilla ja viikon lisäaika vastaamiseen (Liite 4). Kysely julkaistiin myös avoimena linkkinä säilytysohjelman Facebook-ryhmässä, koska teknisten ongelmien vuoksi sähköpostiviesti ei tavoittanut osaa säilyttäjistä.

Kyselyyn tuli vastauksia 156 ja vastausprosentiksi muodostui hieman yli 47 %. Vastausprosenttiin ollaan tyytyväisiä ja vastanneiden suuri määrä tekee tuloksista luotettavia. Toki odotettiin, että vastausprosentti olisi ollut jopa suurempi, sillä MTT:n mukaan maatiaiskanojen säilyttäjät ovat olleet aktiivisia vastaajia ainakin vuosittaiseen raporttiin. Kyselyn ajankohta saattoi tosin olla hieman huono, sillä säilyttäjillä oli vuoden alussa täytettävänä myös kyseinen vuosiraportti. Mahdollisesti pidempi vastausaika olisi tässä tapauksessa voinut lisätä vastausten määrää.

Kyselyn tekeminen vaati pitkäjänteisyyttä ja paljon harjoittelua. Kyselyä hiottiin moneen kertaan toimeksiantajan ja ohjaavan opettajan avustuksella, mutta lopputulos oli yksinkertainen ja selkeä. Kyselyä tehdessä ymmärrettiin, että kun kysely on tarkoin tehty, on sen analysointi paljon helpompaa. Kyselyssä ei eritelty kysymyksiä erikseen poikastuottajille tai säilyttäjille vaan koko kysely oli osoitettu avoimesti koko ohjelmassa mukana olevalle ryhmälle.

Kysely sisälsi pääasiassa väittämiä, joihin saattoi vastata vain yhdellä vaihtoehdolla. Järjestysasteikon vastausvaihtoehdot olivat välillä 1 - 5. Numero yksi tarkoitti, että on asiasta täysin eri mieltä ja numero viisi, että on asiasta täysin samaa mieltä. Kyselyssä käytettiin tätä Likertin asteikkoa, koska se on selkeä ja siitä on helposti luettavissa vastausten keskiarvot. Samaa asiaa kyselyssä kysyttiin useampaan kertaan, mutta eri muodossa. Tällä haettiin laajuutta ja vastausvarmuutta, kun kyseessä oli erityisen tärkeä asia. (Vehkalahti 2008, 35.)

Avoimia vastauksia kyselyyn ei haluttu sisällyttää, sillä kysely lähetettiin yli kolmellesadalle säilyttäjälle ja kyselyn analysointityöstä olisi tullut tätä

kautta liian työläs. Kyselyn loppuun jätettiin kuitenkin tyhjä tekstiruutu, jossa oli vapaus kirjoittaa lisättävää kysymyksiin tai muuta kommentoitavaa. Vapaa tekstiruutu lopussa osoittautuikin hyväksi ratkaisuksi ja tarjosi paljon lisätietoa ja hyviä huomioita. Oli mukavaa, että ihmiset olivat innokkaita kommentoimaan asioita ja myös positiivinen palaute lämmitti mieltä.

5.3 Kyselyn tulokset ja niiden tarkastelu

Seuraavaksi tarkastellaan kyselyn tuloksia. Kyselyn kysymykset on jaettu neljään aihealueeseen ryhmähaastattelun mallin mukaisesti. Kyselyn tuloksia ja niiden tarkastelua käydään läpi ohjelmaan liittymisen, ohjelman toimivuuden, uusien säilyttäjien ja tulevaisuudennäkymien aihealueiden mukaisesti. Käytetyt suorat lainaukset on poimittu kyselyn loppuosan avoimesta tekstikentästä.

Kysely oli kokonaisuudessaan asiallisesti onnistunut ja toi tarvittavaa lisätietoa ryhmähaastattelun rinnalle. Muutamia kysymysten asetteluja olisi ollut syytä pohtia tarkemmin ja pakollisia kysymyksiä olisi ollut hyvä olla vähemmän. Monivalintakysymyksiin osa vastaajista olisi kaivannut myös vastauskohtaa ”Muu”. Melko suuri osa säilyttäjistä on liittynyt ohjelmaan liittymisen huippuvuosina 2012 ja 2013. Tästä johtuen näillä vastaajilla oli vielä vähän tietoa ohjelmasta ja esimerkiksi vuosiraporttia koskeviin kysymyksiin osa ei ollut osannut vastata, koska he eivät olleet vielä sitä kertaakaan ehtineet täyttämään. Tätä asiaa ei ollut huomioitu kyselyä tehdessä.

Kyselyn tuloksia tarkastellessa päädyttiin myös ajatukseen, että jos kysely tehtäisiin uudelleen, toteutettaisiin vastausväli 1 - 5 jollakin toisella tavalla. Vaihtoehtoisesti voitaisiin käyttää vastausväliä 1 - 4 tai 1 - 6. Tämä ohjaisi vastaajia valitsemaan oman kantansa keskimmäisen vaihtoehdon jättäessä pois ja tekisi tuloksien analysoinnista selkeämpää. Näiden lisäksi voisi olla erikseen tarpeen myös vaihtoehto ”En osaa sanoa”.

5.3.1 Ohjelmaan liittyminen

Ohjelmaan liittymistä koskevilla kysymyksillä haluttiin kyselyssä selvittää niitä mielikuvia, minkälaisena ohjelmaan liittyminen koetaan. Tarkoituksena oli lähinnä selvittää, onko ohjelmaan liittyminen vaivatonta ja onko olemassa joitain sellaisia asioita, jotka liittymistä vaikeuttavat.

Vastauksissa todettiin melko yksimielisesti, että säilytystyö vaatii pitkäjänteisyyttä. Tärkeimpinä syinä säilyttää maatiaiskanaa esille nousivat geenit, kulttuurihistorian merkitys ja alkuperäisrotujen arvostus. Suurimpana näistä kannatusta oli saanut alkuperäisrotujen arvostus (kuviot 2). Seuraavaksi eniten merkitystä oli omavaraisuudella, luonnonläheisellä elämällä, ideologialla ja ruuan alkuperällä. Lapsuuden kokemukset olivat selvästi vähiten kannatusta saanut syy säilyttää maatiaiskanaa. Tämä johtuu varmasti siitä, että varsinkin uudet säilyttäjät ovat ehkä melko nuoria ja moni on kaupungista kotoisin.

Kuvio 2. Syitä säilyttää maatiaskanaa.

Suurin osa vastaajista oli sitä mieltä, että poikastuottajat jakavat tietoa eteenpäin ainakin melko hyvin. Eniten vastauksia oli saanut vastausvaihtoehto kolme (73/156) ja toiseksi eniten vastauksia tuli vaihtoehtoon neljä (45/156). Toivottavaa olisi kuitenkin, että vastauksista yhä useampi olisi lähempänä vaihtoehtoa ”täysin samaa mieltä” (5). Poikastuottaja on varmasti melko usein ensimmäinen kontakti kanoja hankittaessa ja ohjelmaan liittymistä suunniteltaessa, joten heidän jakamansa tieto on tärkeässä roolissa.

Muutamilla kysymyksillä haluttiin myös selvittää, minkälaisena nähdään tilanne kanojen hankintaan ja kanakantojen valintaan liittyvissä asioissa. Selkeä mielipide vastaajilla oli siihen, että läpinäkyvä säilytysketju on ehdottoman tärkeä. Yli 52 % vastasi vaihtoehdon 5 ja jopa yli 99 % vastasi väliltä 3 - 5. Läpinäkyvällä säilytysketjulla tarkoitetaan sitä, että kanojen alkuperä pystytään aukottomasti selvittämään.

Tärkeänä asiana pidettiin myös sitä, että parvessa käytetään erisukuisia kanoja ja kukkoja. Suurin osa vastaajista vastasi väliltä 3 - 5, jopa 98 % oli tätä mieltä. Samalla kuitenkin kävi ilmi, että erisukuisten kukkojen ja kanojen löytäminen ei välttämättä ole kovin helppoa. Kysymys oli jonkin verran jakanut mielipiteitä ja ne ovat varmasti osaltaan selitettävissä kantojen välisillä eroilla sekä säilyttäjän alueellisella sijainnilla.

”Eli parven uudistaminen kyllä vaikuttaa ongelmalliselta... herää kysymys eivätkö muut poikastuottajat vaihda kukkoja kun niitä ei kerrassaan ole tarjolla?!”

Poikasten kysyntä ja tarjonta ovat kuitenkin keskimäärin ainakin melko hyvin tasapainossa, sillä suurin osa vastaajista oli valinnut vaihtoehdon kolme. Vastauksia oli kuitenkin enemmän kolmosen alapuolella kuin

ylemmissä vaihtoehtoissa. Tämän selittää varmasti se, että osa vastaajista oli kokenut erisukuisten kanojen ja kukkojen hankkimisen ongelmallisena.

Kanakantojen valintaa ohjaavia ajatuksia yritettiin myös saada esille muutamilla kysymyksillä. 73 % vastaajista oli sitä mieltä, että haluttua kanakantaa ollaan valmiita hakemaan kaukaakin. Tätä tukee myös 75 % vastaajien mielipide siitä, että aktiivinen poikastuottaja saa kannan suosituksi. Tosin kanakantojen alueellisuuden häviäminen oli jakanut vastaajien mielipiteet. Vastausten keskiarvo oli 2,54. Väittämässä väitettiin, että kanakantojen alueellisuuden häviäminen on eduksi. Vastaajista 72 oli kuitenkin asiasta eri mieltä tai jonkin verran eri mieltä. Täysin samaa mieltä tai jonkin verran samaa mieltä oli vain 30 vastaajaa 156:sta.

5.3.2 Ohjelman toimivuus

Ohjelman toimivuutta kartoitettiin esimerkiksi tiedotukseen liittyvillä kysymyksillä. Suurin osa vastaajista oli sitä mieltä, että Internet on tärkein lähde ohjelmaan ja kanoihin liittyvän tiedon etsimisessä. Vastausvaihtoehtoilta neljä tai viisi vastasi yli 78 % vastaajista. Suurin osa vastaajista toivoi lisää tiedotusta, 58 % vastaajista oli vastannut väliltä 4 - 5.

Säilytysohjelman Facebook-ryhmän asema hyvänä tiedotuskanavana jakoi suuresti vastaajien mielipiteitä. Vastausten keskiarvo sijoittui numero kolmen tienoille ja voitiin olettaa, että täysin eri mieltä olivat ne jotka eivät Facebook-ryhmään kuulu ja täysin samaa mieltä ne, jotka tähän kyseiseen ryhmään kuuluvat. Kyselyn lopussa olevaan tekstikenttään juuri tämä kysymys oli kirjoittanut eniten kommentteja.

”Kaikki eivät – eri syistä – ole facebookissa, joten sen valinta päätiedotuskanavaksi on iso erehdys.”

”Tiedottaminen on kehnoa mikäli et halua käyttää facebookia. Ohjelmasta onkin tullut pienehkön piirin fb-kerho jonka ulkopuolelle jäävät ovat oman onnensa nojassa.”

”Säilytysohjelman fb-ryhmä???”

Facebook-ryhmän tilalle tai rinnalle ehdotettiin avoimia, kaikkien luettavissa olevia Internet-sivuja. Tärkeänä koettiin, että samat asiat löytyisivät myös muustakin tietolähteestä. Osasta kommentteista oli myös selvästi havaittavissa, että kaikki vastaajat eivät edes tienneet tällaisen Facebook-ryhmän olemassaolosta. Kaiken kaikkiaan tämä asia olisi yksi sellainen, joka tulevaisuudessa kaipaisi huomioimista ja mahdollisesti parantaisi monien vastaajien tyytyväisyyttä.

Neuvotteluryhmän haastattelussa kävi ilmi, että vuosiraportti ja sen toimivuus olivat herättäneet säilyttäjien keskuudessa jonkin verran keskustelua. Tästä syystä kyselyssä oli neljä kysymystä liittyen vuosiraporttiin. Yhteenvetona vastauksista todettiin, että vuosiraportointisysteemi on toimiva, mutta liian monimutkainen ja kaipaisi lisää selkeyttä. Osa vastaajista toivoisi saavansa vuosiraportin paperiversiona itselleen. Näin vastasi 31 vas-

taajaa 156 vastaajasta. Vuosiraportti kirvoitti myös paljon kommentteja kyselyn loppuun.

”Säilytysohjelman vuosiraportointia helpottaisi huomattavasti selkeä ohje.”

”Toivon paperiversiota raportista siihen asti että nettiversio saadaan idioottivarmasti toimimaan.”

”Ohjelma voisi tarjota selkeät kaavakkeet mihin kerätä vuoden aikana tietoja. Juuri niitä tietoja joita vuosiraportti kysyy.”

”Raportointi pitäisi saada helpommaksi, lomake on todella vaikea täyttää.”

Ohjelman kommunikoinnin toimivuudesta säilyttäjien kanssa oli suurin osa vastaajista ollut sitä mieltä, että se on keskimäärin keskinkertaisella tasolla. Vastausten keskiarvo oli lähes tasan kolme ja vastaajista 48 % oli vastannut vaihtoehdon kolme, joka kuvaa, ettei ole juurikaan samaa mieltä eikä eri mieltä.

Säännöt ja sääntöuudistus oli yksi niistä asioista, jotka olivat suosituimpia kommenttien aiheita kyselyn loppuosassa. Positiivisin asia on, että vastaajien mielestä säännöt ovat ehdoton edellytys ohjelman toimivuudelle. Yli 95 % oli vastannut tähän kysymykseen väliltä 3 - 5. Sääntöuudistuksen tarpeellisuudesta vastaajat eivät olleet täysin vakuuttuneita ja vastaukset jakautuivat melko tasan keskimmäisen vaihtoehdon ympärille. Tämä voisi kertoa myös siitä, että sääntöuudistuksesta ei ole vielä muodostettu kovin vahvaa mielipidettä.

Tästä voisi kertoa myös kysymys, kaipaako sääntöjen toteuttaminen vielä hiomista. Tähän kysymykseen yli 89 % oli vastannut väliltä 3 - 5, joten tulos voitaisiin tulkita, että sääntöjen käytännön toteuttaminen kaipaasi vielä jonkin verran hiomista ja asettumista uomiinsa. Kyselyn loppuosan kommentteista kävi ilmi esimerkiksi, että säilyttäjien vapaaehtoinen rooli tulisi muistaa sääntöjä tiukennettaessa. Pääsääntöisesti kommentteissa kaikki olivat sitä mieltä, että säännöt ovat tärkeitä, mutta säilyttäjiä tulisi enemmän huomioida sääntöjä laadittaessa.

”Säännöt ovat tärkeitä, mutta niiden pitäisi olla ennemminkin ohjaavia, kuin määrääviä ja kieltäviä.”

”Mtt.n tulisi muistaa että harrastajat tekevät omalla kustannuksellaan palkatonta vapaaehtoistyötä, jota jatkuva sääntöjen kiristäminen vaikeuttaa.”

”Säilytysohjelman säännöt ovat turhan koukeroiset, vaikuttavat varsinaisen byrokraatin laatimilta.”

5.3.3 Uudet säilyttäjät

Tässä kohdassa tarkoituksena oli selvittää, minkälaisena ohjelmaan mahdollisesti liittyvä uusi säilyttäjä nähdään. Haluttiin myös selvittää, onko kyselyyn vastanneiden mielipide samansuuntainen kuin ryhmähaastattelussa olleiden neuvotteluryhmän jäsenten. Ajatuksena oli, että selvittämällä näkemyksiä ohjelmaan liittyvistä uusista säilyttäjistä, on tulevaisuudessa esimerkiksi ohjelman markkinointi helpompi suunnata oikealle kohderyhmälle.

Kyselyyn vastanneiden vastausten pohjalta muodostui hyvin vahva kuva siitä, minkälaisena potentiaalinen uusi säilyttäjä nähdään. Uusi säilyttäjä nähtiin tyypillisesti maalle muuttaneena naisena, joka on iältään ikähaarukassa 31-55 vuotta. Suurin osa oli myös sitä mieltä, että uusi säilyttäjä on kokematon ja innostus säilytystyöhön on lähtenyt enimmäkseen mediasta tai kavereilta. Kyselyn lopussa olevasta tekstiruudusta kävi ilmi, että myös aktiivinen ja innostava poikastuottaja on ollut osassa tapauksista syy innostukseen liittyä säilytysohjelmaan.

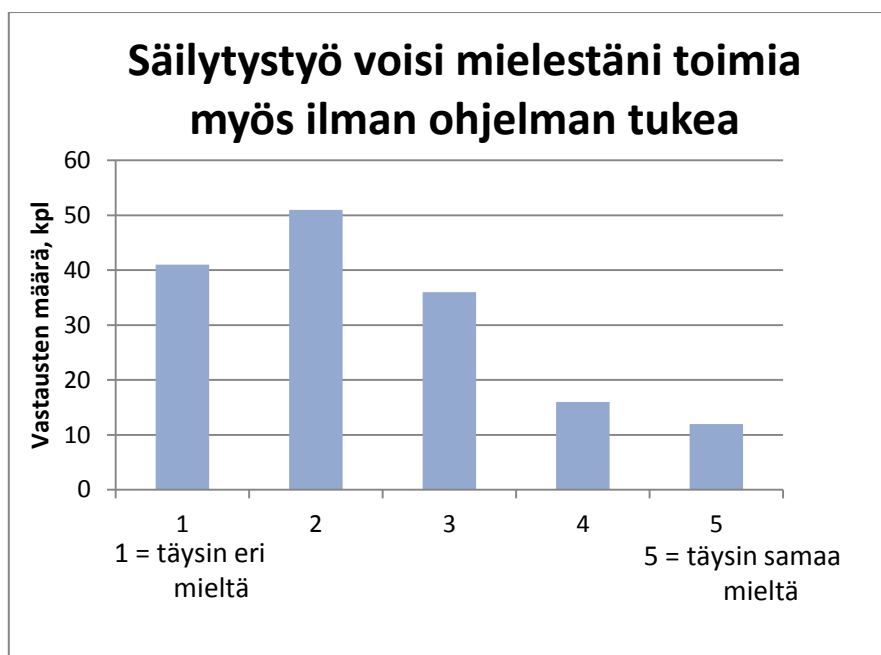
”Kipinä säilytystyöhön tuli poikastuottajalta.”

Säilytysohjelman nykytilanteelle on kuvaavaa vastausten jakautuminen kysymyksessä eläintilojen valmiudesta. Vastaukset jakautuivat lähes tasan puoliksi. Kysymyksessä kysyttiin onko tyypillisellä uudella säilyttäjällä eläintilat kanoille valmiina ennen eläinten hankintaa. Lähes puolet vastaajista oli sitä mieltä, että tyypillisesti eläintilat ovat vielä kesken kanoja hankittaessa. Tämä kuvaa hyvin sitä, että kanainnostus ja palo säilytystyöhön on niin kova, että kanoja ollaan valmiita hankkimaan, vaikka eläintenpito-olosuhteet eivät olisikaan tilalla vielä valmiina.

5.3.4 Tulevaisuuden näkymät

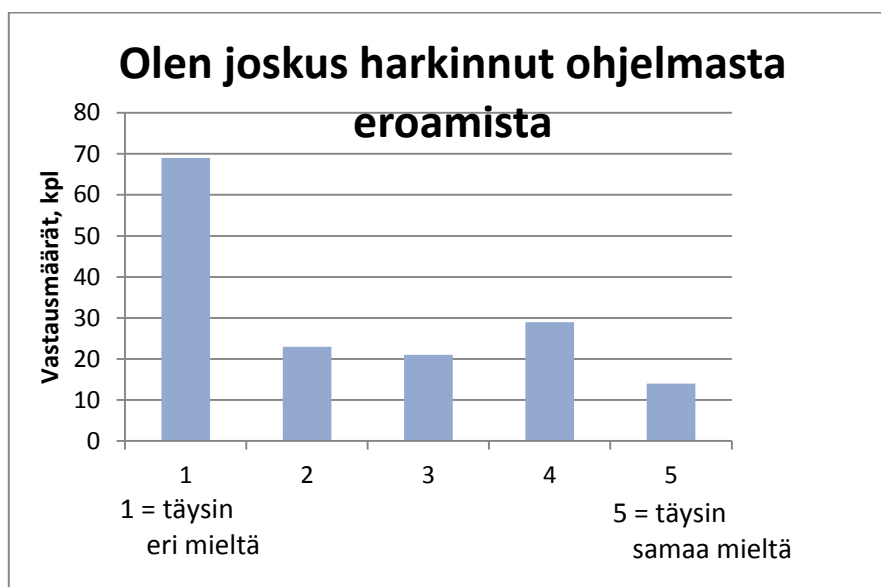
Kyselyn avulla haluttiin myös selvittää vastaajien ajatuksia säilytysohjelman tulevaisuudesta. Erittäin positiivista oli, että vastaajista lähes 95 % oli vastannut tulevaisuutta koskevaan kysymykseen välille 3 - 5. Tämä voidaan tulkita, että pääsääntöisesti kyselyyn vastanneet näkevät säilytysohjelman tulevaisuuden ainakin jonkin verran valoisana.

Kysymys säilytystyö toimivuudesta ilman ohjelman tukea jakoi melko paljon vastaajien mielipiteet. Vastausten keskiarvo oli 2,4 ja vaihtoehdon yksi vastasi 41, vaihtoehdon kaksi vastasi 51, vaihtoehdon kolme vastasi 36, vaihtoehdon neljä 16 ja vaihtoehdon viisi vastasi 12 vastaajaa (kuvio 3). Vastausten jakautuneisuuden voi osaltaan selittää uudet säännöt ja säilyttäjien totuttelemineen niihin. Positiivista on kuitenkin, että melko suuri osa vastaajista koki ohjelman tarjoaman tuen tärkeänä.

Kuvio 3. Ohjelman tarjoaman tuen tärkeys.

Yhtälailla kysymys, onko joskus harkinnut ohjelmasta eroamista, jakoi melko paljon vastaajien mielipiteitä (kuvio 4). Vastaukset jakautuivat seuraavasti: täysin eri mieltä (1) 69 kpl ja täysin samaa mieltä (5) 14 kpl. Näiden välille jakautuivat vastaukset hyvin tasaisesti. Suurin syy ohjelmasta eroamiseen on todennäköisesti sääntöjen tiukkeneminen sekä tyytymättömyys ohjelmaan ja kantojen geneettiseen puhtauteen.

Kuvio 4. Ohjelmasta eroamista harkinneet.

Kahden edellisen kohdan tavoin myös kysymys kokeeko lainsäädännön uhkana jakoi vastaajien mielipiteet. Selkeää suuntausta vastauksista ei ollut löydettävissä ja eniten vastauksia olikin saanut vaihtoehto kolme. Loppuosan vapaassa tekstiruudussa osa oli kyllä vahvasti kommentoinut lain-

säädäntöä ja varsinkin keväinen ulkonapitokielto on koettu liian rajoittavana tekijänä.

”Lainsäädäntö on uhka ja haitta erityisesti keväisen ulkonapitokiellon takia.”

”Suurimpia epäkohtia lainsäädännössä harrastekanaloidissa on ulkonapitoa rajoittavat säädökset.”

Hyvin yhteneväiset vastaukset olivat kysymykseen tuotantokanaloiden ja harrastekanaloiden lainsäädännön eriyttämisestä. Vastausten keskiarvo oli reilusti yli neljän ja yli 94 % oli vastannut välillä 3 - 5. On toki ymmärrettävää, että kanaharrastajat toivovat harrastuksen olevan melko helppoa ja mutkatonta, mutta lainsäädännöstä ei voida antaa lievennyksiä, koska vakavien ja tarttuvien eläintautien riski on aina pidettävä mahdollisimman pienenä.

Konkreettisia asioita, joita tulevaisuudelta toivotaan, ovat lisää neuvontaa ja kananhoito-ohjeita sekä lisää verkostoitumista ja koulutustilaisuuksia. Kaikkien näiden vastausten keskiarvo oli yli kolmen.

”Koulutustarpeella tarkoitan uusien ja osin nykyisenkin säilyttäjäien kananhoitotietämyksen ja ruokintataidon lisäämistä. ... Säilytysohjelmaan alkavilta pitäisi vaatia esim. ammattitaitoisen opettajan antamaa opetusta vähintään pitkän viikonloppukurssin verran ja se ei saisi olla tieteellisen tutkijan vetämää, jolla ei käytännön taitoa ole.”

Suurin osa vastaajista, lähes 68 %, oli sitä mieltä, että kesän 2013 kana-buumi toi hyvää näkyvyyttä kanoille. Monissa lehdissä oli pieniä artikkeleita kotitarvekanaloista ja kanoista innostuneista ihmisistä. Kysymys onko ohjelma tarpeeksi esillä, jakoi vastaajien mielipiteitä melko paljon. Vain yhdeksän vastaajaa oli sitä mieltä, että ohjelma on tarpeeksi esillä. Muutoin vastaukset olivat jakautuneet melko tasan välille 2 - 4. Kyselyn loppuosan kommentoissa oli kuitenkin tuotu ajatuksia esille aktiivisemmasta esilläolosta. Ehdotuksia oli muun muassa maatiaiskanoista maatalousmessuilla tai mukana Green Care -toiminnassa.

”Kuitenkin ryhmä on liian hiljainen, sillä pitäisi olla enemmän näkyvyyttä vaikkapa mediassa, sillä tietoa voisi jakaa enemmän ja saada innokkaita mukaan.”

”Maatiaiskanat mukaan Green Care toimintaa. Saisivat näkyvyyttä!”

”Säilytysohjelman pitäisi tuoda maatiaiskanoja enemmän esille erityisesti erilaisten maatalousmessujen kautta.”

Myös neuvotteluryhmän suurempaa esillä oloa toivottiin. Vastausten keskiarvo oli liki neljä ja vastaajista noin 96 % vastasi väliltä 3 - 5. Tämän perusteella olisi hyvä, jos neuvotteluryhmä ottaisi aktiivisemmän roolin itselleen.

Resurssipulan ei koettu olevan kovin suuri uhka ohjelman tulevaisuudelle. Suurin osa vastaajista oli valinnut vastausvaihtoehdon kolme. Vastaavasti taantuman uskottiin jonkin verran lisäävän kotitarvekanalainnostusta.

6 TIETOKANTATUTKIMUS

MTT:n ylläpitämä tietokanta pitää sisällään säilyttäjien ja poikastuottajien yhteystiedot sekä tiedot säilytettävästä kanakannasta, parven koosta ja muista säilytystyöhön liittyvistä tiedoista. Tietokannan ylläpidosta ja päivityksestä vastaa MTT. Tietokannan tiedot päivittyvät pääsääntöisesti vuosiraportin tietojen perusteella kerran vuodessa. Tämän lisäksi uusista ohjelmaan liittyvistä säilyttäjistä lisätään tiedot tietokantaan heidän siihen liittyessään.

Ohjelmaan liittyessä täytyy kertoa lomakkeella omien yhteystietojen lisäksi muun muassa aiempi kokemus kananhoidosta, selvitys pitopaikan olosuhteista ja mistä kanat on hankittu. Seuraavaksi käsitellään tietokannan tietojen pohjalta ohjelmaan vuosittain liittyneiden säilyttäjien määrää, säilyttäjien sukupuolijakaumaa ja maantieteellistä jakautuneisuutta.

6.1 Ohjelmaan liittyneet säilyttäjät

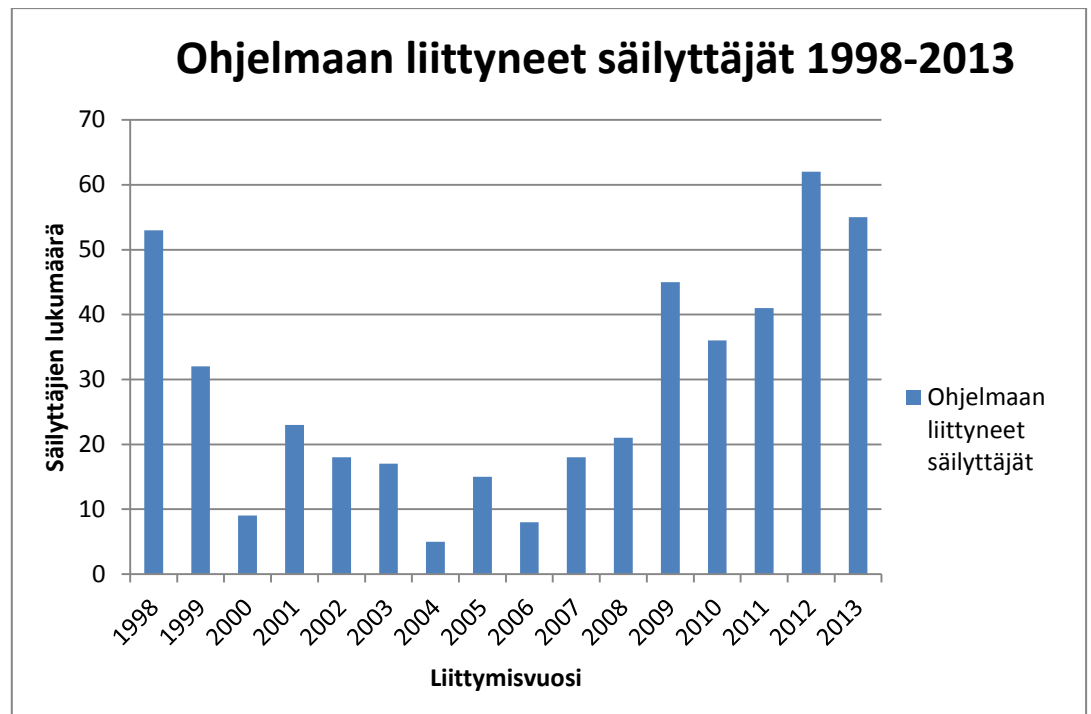
Ohjelmaan liittyneiden säilyttäjien määrää tutkittiin säilytysohjelman tietokannan tietojen pohjalta. Asiaa tutkittiin koko säilytysohjelman olemassaolon ajalta eli vuodesta 1998 aina viime vuoteen asti, johon asti tiedot on tallennettu.

Ohjelman aloitusvuonna 1998 oli liittyneitä runsaasti (kuvio 5). Tämän jälkeen liittyneiden määrä on ollut laskusuhdanteessa aina vuoteen 2006 asti. Erityisen heikosti ohjelmaan on liittynyt vuosina 2000, 2004 ja 2006. Vuoden 2000 notkahdus johtunee siitä, että ohjelman aloituksen jälkeen parin ensimmäisen vuoden tehokas markkinointi loppui. Ohjelma kulki vähän kuin omalla painollaan aina vuosikymmenen puoliväliin asti. Liittyjiä liittyi ohjelmaan mukaan maltillisesti, mutta suurempia toimia ei ohjelman osalta tehty. (Ojanne, sähköpostiviesti 24.2.2014.)

Vuodesta 2007 ovat liittyneiden säilyttäjien määrät olleet selkeästi kasvussa ja erityisen hyvä vuosi on ollut vuosi 2012, jolloin ohjelmaan on liittynyt yli 60 säilyttäjää. Erityisen positiivista on, että kaiken kaikkiaan liittymämäärät ovat viime vuosina olleet kasvusuhdanteessa. Tämän selittää se, että MTT:n taholta on kahden viime vuoden aikana panostettu ohjelmaan enemmän ja muun muassa ohjelman oma Facebook-ryhmä perustettiin. Facebook-ryhmän lisäksi vuonna 2012 toteutettiin sääntöuudistus sekä MTT:n tutkijan Miika Tapion vetämä DNA-tutkimus aloitettiin. (Honkatukia, sähköpostiviesti 24.2.2014.)

Viime vuosien aikana maatiaiskanojen kysyntä on selvästi ylittänyt tarjonnan ja citykanabuumi on tässä vahvasti mukana. Toukokuussa 2013 järjestetylle citykanakurssille Tampereen Ahlmanille olisi ollut enemmän tulijoita kuin mitä paikkoja oli. Innostus on osaltaan myös sitä, että ihmiset

ovat nykyään hyvin ruokatietoisia ja monenlaiset uudetkin ruokatrendit ovat vakiinnuttaneet asemansa. Lähiruoka, luonnonmukaisesti tuotettu ruoka ja muut vihreät ajatukset suosivat maatiaiskanalan säilymistä. (Honkatukia, sähköpostiviesti 24.2.2014; Ojanne, sähköpostiviesti 24.2.2014.)

Kuvio 5. Ohjelmaan liittyneet säilyttäjät 1998–2013.

6.2 Säilyttäjien sukupuolijakauma

Säilyttäjien sukupuolijakaumaa tutkittiin käyttäen apuna tietokannan tietoja ja taulukot ja kaaviot tehtiin Excel-ohjelmalla. Ajatuksena oli, että sukupuolijakauman tutkiminen olisi mielenkiintoista ja toisi lisäarvoa tutkimuksen tuloksiin. Tietokannan tietojen pohjalta koottiin vuosittain ohjelmaan liittyneet naiset ja miehet. Laskuihin otettiin mukaan myös jo ohjelman lopettaneet tai tauolla olevat säilyttäjät, koska listausta tehtiin ainoastaan sen mukaan, kuinka moni on minäkin vuotena liittynyt ohjelmaan mukaan.

Kuviosta 6 on havaittavissa, että ohjelman aloitusvuonna 1998 liittyneitä oli paljon, sekä miehiä että naisia. Aloitusvuoden jälkeen liittyneiden miesten määrä on pysynyt vuodesta toiseen melko tasaisena. Kuitenkin vuosina 2000, 2004 ja 2006 on liittyneitä miehiä ollut muita vuosia huomattavasti vähemmän. Vuoden 2008 jälkeen on ohjelmaan liittyneiden miesten määrä ollut maltillisessa kasvussa.

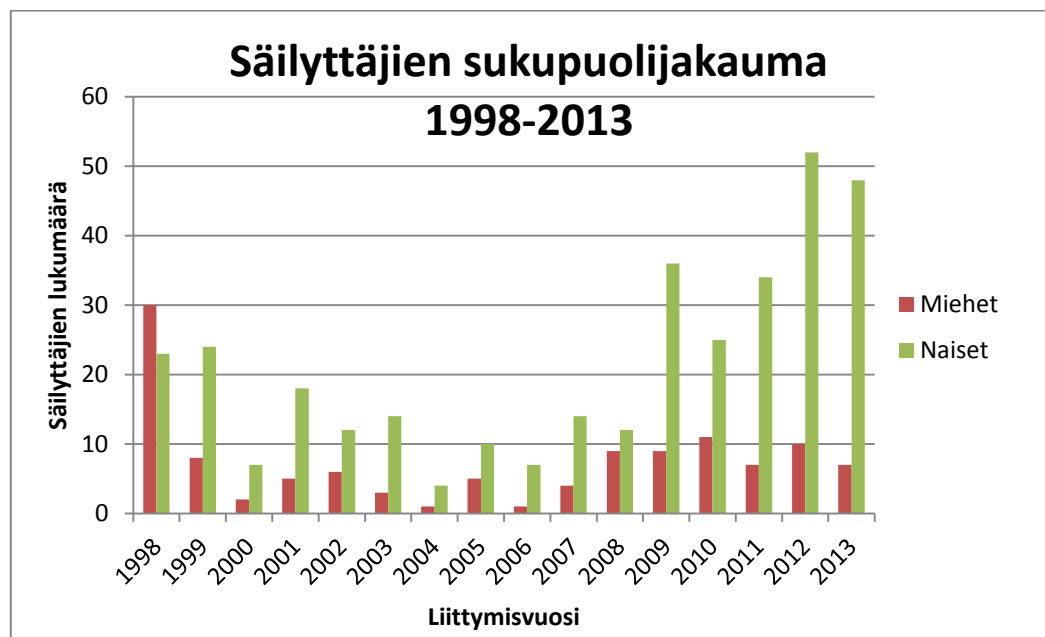
Aloitusvuoden 1998 jälkeen on naisten määrä ollut joka vuosi suurempi kuin miesten määrä. Vuosina 1998 ja 1999 liittyneitä naisia oli paljon, mutta samoin kuten miehillä, on vuosina 2000, 2004 ja 2006 ollut liittyneiden naisten määrässä notkahdus. Vuonna 2009 on liittyneiden naisten määrä kasvanut räjähdysmäisesti ja vuodet 2012 ja 2013 ovat olleet varsinaisia huippuvuosia. Miesten ja naisten määrän vaihtelut ohjelmassa kul-

kevat suorassa suhteessa kokonaissäilyttäjien määrään ja samat seikat ovat vaikuttaneet myös näihin heilahteluihin.

Yleisesti voidaan todeta, että miehiä on liittynyt ohjelmaan tasaisesti, mutta vähissä määrin. Naiset ovat kautta ohjelman historian olleet enemmistönä liittyneissä säilyttäjissä. Kaaviosta voidaan myös todeta, että säilyttäjien kokonaismäärän lisääntyminen on pääasiassa naisia. Varsinkin vuodesta 2009 lähtien on naisten osuus liittyneistä säilyttäjistä ollut moninkertainen liittyneisiin miehiin verrattuna.

Naisten osuus enemmistönä ohjelmassa voisi selittyä säilytysohjelman luonteen ollessa harrastusmainen. Naiset voivat olla kiinnostuneempia harrastusmaisesta toiminnasta ja miehiä voisi kiinnostaa enemmän taloudellista hyötyä tuova kananpito. Taloudellisuus ei kuitenkaan usein sovi maatiaiskanoihin, sillä esimerkiksi muninta ei niillä ole yhtä säännöllistä kuin teollisilla kanaroduilla.

Naisten suurempi osuus voisi selittyä myös perinteisellä kodin pidolla. Kotitarvekanalan merkitys on suuri, kun halutaan lähellä tuotettua ruokaa, jonka alkuperä on selvillä. Ruoka on myös helposti saatavilla ja kanojen pito pitää ihmisen lähellä luontoa. Luonnonmukaista elämää pidetään nykyään suuressa arvossa ja esimerkiksi lapsille halutaan opettaa perinteistä maalaiselämää ja osoittaa, mistä ruoka omaan keittiöön tulee.

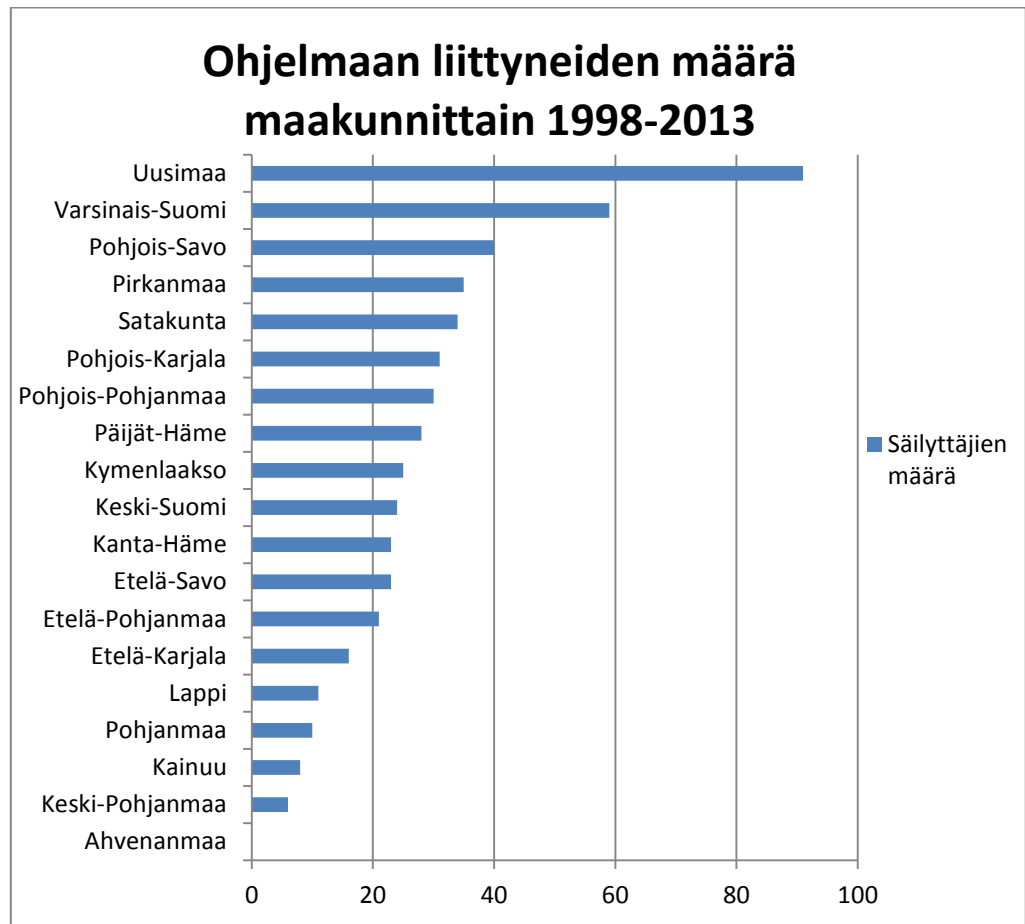

Kuvio 6. Säilyttäjien sukupuolijakauma 1998–2013.

6.3 Säilyttäjien alueellinen keskittyneisyys

Yhtenä mielenkiinnon kohteena oli tutkia ohjelmaan liittyneiden säilyttäjien alueellista jakautumista. Tämä toteutettiin tietokannan osoitetietojen perusteella ja tarkastelutarkkuudeksi otettiin maakuntataso. Tällä haluttiin selvittää, ovatko säilyttäjät jakautuneet tasaisesti koko maahan vai onko

säilyttäjiä selvästi enemmän tietyillä alueilla. Teknisesti taulukointi ja kaavio toteutettiin Excel-ohjelman avulla.

Kuvio 7. Ohjelmaan liittyneiden määrä maakunnittain 1998–2013.

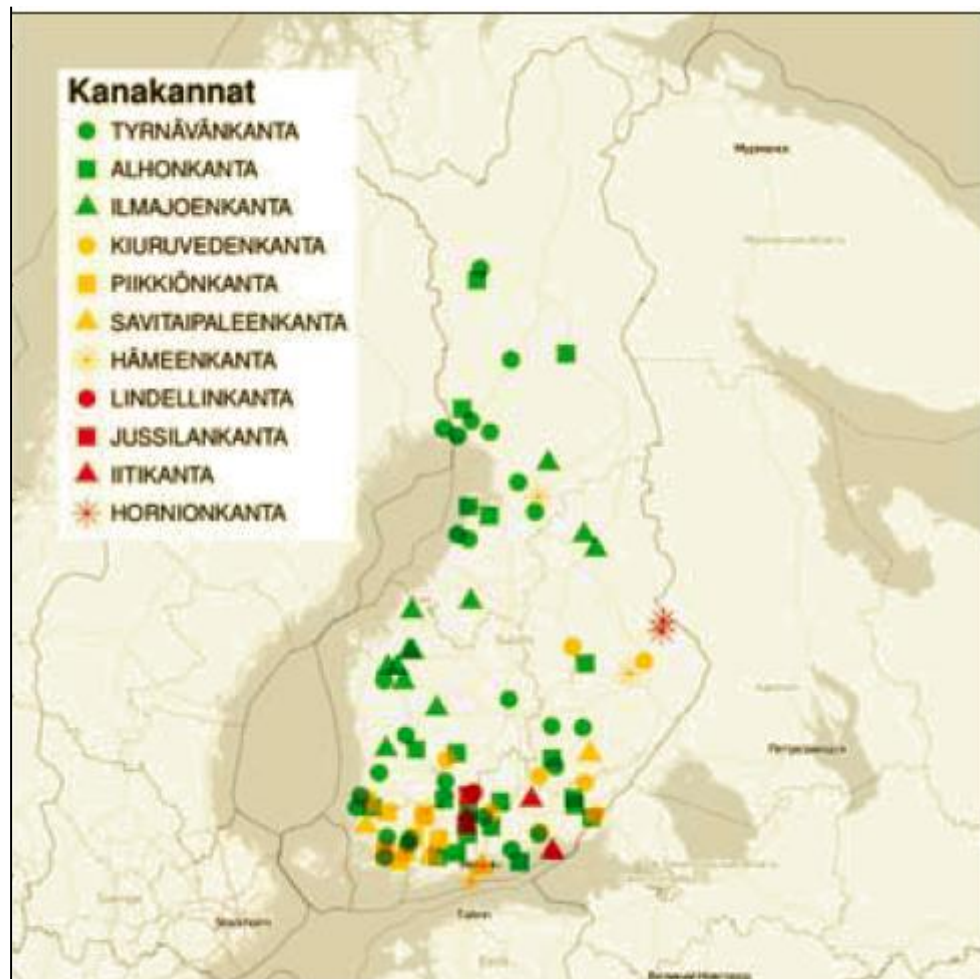
Kuviosta 7 käy selvästi ilmi, että Uudenmaan ja Varsinais-Suomen maakunnissa on ollut eniten liittyneitä säilyttäjiä vuosina 1998-2013. Säilyttäjien sijainti on siis melko keskittynyttä eteläiseen Suomeen. Ilahduttavaa kuitenkin, että liittyneitä säilyttäjiä löytyy kahden selvästi johdossa olevan maakunnan jälkeen melko tasaisesti ympäri Suomea. Ainoastaan Ahvenanmaalta ei löydy ainuttakaan säilyttäjää. Toki saaristossakin maatiaiskanoja on, mutta ahvenanmaalaiset saattavat suosia enemmän ruotsalaisia maatiaiskanoja. Lappi, Pohjanmaa, Kainuu ja Keski-Pohjanmaa ovat myös melko pienissä lukemissa, mutta kuitenkin säilyttäjiä löytyy. (Ojanne, sähköpostiviesti 24.2.2014.)

Muutamien maakuntien suuret luvut liittyneissä säilyttäjissä selittyvät varmasti aktiivisilla poikastuottajilla ja maatiaiskanojen esilläololla ja sitä kautta innostuksen leviämällä. Tästä hyvänä esimerkkinä on tyrnävänkanta, joka on suuresti lisännyt suosiotaan. Tämän kannan säilyttäjät ovat sijoittuneet pääosin Lounais-Suomeen ja heillä on hyvin aktiivinen ja innokas markkinointiryhmä. He ovat perustaneet muun muassa myös oman Facebook-ryhmän. (Honkatukia, sähköpostiviesti 24.2.2014.)

Maakunnista varsinkin Varsinais-Suomi on perinteisesti vahvaa siipikarja- aluetta ja tätä kautta voivat ihmiset helpommin innostua myös maatiaiska-

noista. Alueella on paljon isoja tuotantokanaloita, joten kanoja on ”maisemassa” ja kananhoito-ohjeita varmasti myös saatavilla. Varsinais-Suomesta on alkanut myös kahden vahvassa asemassa olevan kanakannan, savitaipaleen ja alhonkannan, tarina. Maakuntien alueellisista eroista voi nostaa esille myös Pohjois- ja Itä-Suomen. Verrattuna Varsinais-Suomeen ovat nämä alueet taasen perinteisesti vahvaa karjatalousaluetta, jossa harjoitetaan nurmiviljelyä. Myös tästä syystä voi olla maatiaiskanojen leviämisen näille alueille hitaampaa (Ojanne, sähköpostiviesti 24.2.2014).

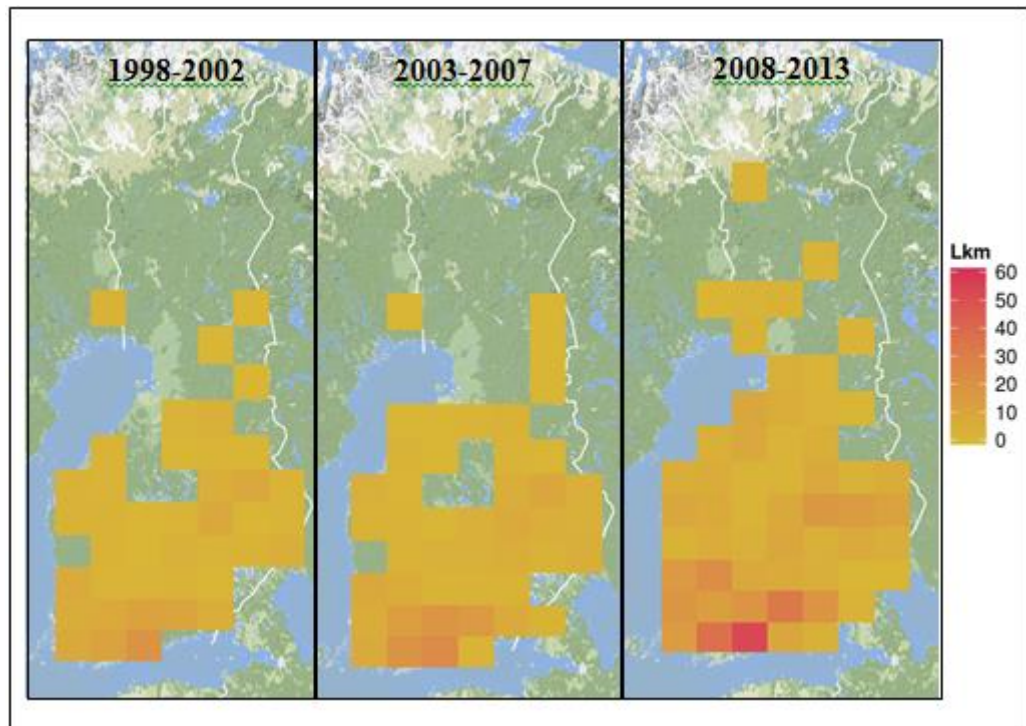
Kun maatiaiskanoja on jollain paikkakunnalla ollut kauan ja siitä on levinnyt ihmisille tietoa, tapahtuu positiivinen tapahtumaketju, jonka seurauksena yhä useampi saa tiedon ohjelmasta ja maatiaiskanoista ja levittää sitä omalta osaltaan eteenpäin. Jos alueella ei ole ollut kukaan maatiaiskanoja ja ohjelma on täysin vieras, menee oma aikansa ennen kuin ilmiö saa suosiota ja julkisuutta. Uuden asian leviäminen uusille ihmisille ja uudelle alueelle vie aina oman aikansa. Varsinkin ilmiön vakiintumiseen tarvitaan usein pitkä aika.

Kuvio 8. Poikastuottajien alueellinen sijainti kantojen mukaan. (Tapio 2013, 37., julkaistu M. Tapion luvalla.)

Liittyneiden säilyttäjien alueellista jakautuneisuutta on selitettävissä myös poikastuottajien alueellisella sijainnilla (kuvio 8). On huomattavissa, että eteläisessä Suomessa on suurin osa poikastuottajista. Varsinkin piikkiön-

ja savitaipaleenkannan poikastuottajat ovat sijoittuneet eteläiseen Suomeen. Tyrnävänkanta ja alhonkanta ovat ”yleisrotuja”, niiden poikastuottajia ja tätä kautta varmasti myös niiden säilyttäjiä on melko tasaisesti koko maassa.

Kuvio 9. Suomalaisen maatiaiskanalan säilytysohjelman levinneisyys 1998-2013. (Tapi, sähköpostiviesti 17.3.2014.)

Kuvio 9 kertoo kuinka säilyttäjät ovat jakautuneet maantieteellisesti ajanjaksoina 1998-2002, 2003-2007 ja 2008-2013. Tästä kuviosta huomaa yhteneväisyyden kuvion 8 kanssa esimerkiksi pohjoisemman Suomen levinneisyyden osalta. Eteläisessä Suomessa on ollut eniten säilyttäjiä kautta koko ohjelman historian. Muualla Suomessa säilyttäjiä on ollut tasaisesti ja määrän lisääntyminen on ollut maltillista. Samalla kun maan eteläisen osan säilyttäjämäärä on kasvanut ja ohjelma on näillä alueilla vahvistanut asemaansa, niin säilyttäjiä on aloittanut aina myös yhä pohjoisemmassa. Alussa pohjoisessa Suomessa säilyttäjiä ei ollut juuri lainkaan ja vuosi vuodelta maatiaiskanat ja säilytysohjelma ovat saaneet jalansijaa yhä pohjoisemmasta Suomesta asti.

7 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Yhteenvedona haastattelusta, kyselystä ja tietokantatyöstä voidaan todeta, että Suomalaisen maatiaiskanalan säilytysohjelma on vakiinnuttanut asemansa sen viisitoistavuotisella taipaleella. Välillä ohjelmassa on ollut hiljaisempaa, mutta maatiaiskanat ovat aina löytäneet kohderyhmänsä. Arvokasta työtä on tehty ja tehdään jatkuvasti edelleen, jotta päästäisiin säilytysohjelman tavoitteisiin. Tavoitteena on säilyttää uhanalaiset kanakannat

ja ylläpitää niiden geneettistä monimuotoisuutta ja taata rotupuhtaus. Jokainen säilyttäjä on erityisen tärkeä jäsen tässä lenkissä.

Pari viime vuotta ovat olleet ohjelman suosion juhla-aikaa, liittyjiä on ollut enemmän kuin koskaan. Haasteena onkin miten saada kaikkien näiden ohjelmaan liittyneiden säilyttäjien innostus jatkumaan. Peräänkuulutetaan pitkäjänteisyyttä, joka on avainasemassa onnistuneessa säilytystyössä. Yhä suuremman säilyttäjäjoukon tarpeisiin tulisi myös pyrkiä vastaamaan mahdollisimman hyvin. Tässä tulisi huomioida esimerkiksi onnistunut ja tasapuolinen tiedotus. Tämä oli yksi selkeä ongelma ohjelman toimivuudessa. Sosiaalinen media on nykyaikaa ja säilytysohjelman Facebook-ryhmä osa tätä. Tulisi kuitenkin olla tarkkana, ettei osa säilyttäjistä koe jäävänsä ulkopuoliseksi ja Facebook-ryhmän rinnalle olisikin hyvä miettiä kaikille avoimia Internet-sivuja, joista samat tiedot olisi luettavissa. Niistä ihmisistä sitten puhumattakaan, jotka eivät aikaansa tietokoneella vietä.

Toinen tärkeä asia tiedotuksen lisäksi on tiedon kerääminen. Säilytysohjelmassa säilyttäjiltä halutaan tärkeää tietoa vuosiraportin muodossa. Tämän osa säilyttäjistä koki hankalana täyttää ja kaipasi selkeitä ohjeita. Pienillä korjauksilla päästäisiin varmasti selkeämpään vuosiraporttiin ja ensimmäinen askel sitä kohti voisi olla selkolukuinen täyttöohje. Myös selkeät kaavakkeet, joihin vuoden aikana voisi koota tietoja, olisi varmasti mukava helpotus vuosiraportin täytön hetkellä. Myös paperiversio vuosiraportista tulisi olla helposti saatavilla, säilytystyön ei pitäisi olla siitä kiinni onko mukana Internet-aikakaudella vai ei.

Ohjelman esilläolo ja markkinointi voisi olla myös aktiivisempaa. Nykyään kaikki luonnonläheinen ja ympäristöystävällinen toiminta kiinnostaa ihmisiä kovasti ja vanhan sanonnan mukaan ”silloin pitää takoa kun rauta on kuuma”. Tietysti kanoja ei voi eikä saa luovuttaa ihan kenelle tahansa ja tässä kohtaa erilaisten koulutusten ja neuvontatilaisuuksien tärkeys nousee esille. Silloin kun ihmiset ovat valmiita oppimaan ja hankkimaan tietoa, ollaan vielä oikeilla raiteilla.

Tutkimuksen perusteella tyypillisenä uutena säilyttäjänä nähtiin maalle muuttanut nainen, joka on kananpidossa kokematon ja iältään 31-55 vuotias. Innostus maatiaiskanoihin on tyypillisesti tullut mediasta tai tuttavilta. Muita kuvaavia asioita olivat uuden säilyttäjän kiinnostus luonnonläheiseen elämään ja kiinnostus ruuan alkuperästä. Näitä tietoja voisi jatkossa hyödyntää ohjelman markkinoinnissa pohtimalla markkinointikanavia ja sopivia kohderyhmiä. Markkinointia voisi suunnata potentiaaliselle kohderyhmälle tai herättelemällä niitä kohderyhmiä, jotka eivät ole kaikista tyypillisimpiä uusia säilyttäjiä. Neljä tyypillisintä syytä säilyttää maatiaiskanaa ovat alkuperäisrotujen arvostus, tärkeä geeniperimä, kulttuurihistorian merkitys ja omavaraisuus. Nämä ovat ihmisiä kiinnostavia asioita ja näitä voisi enemmän korostaa markkinoinnissa, jotta voitaisiin vaikuttaa ihmisten tunteisiin ja saada vielä enemmän kiinnostusta ohjelmaa kohtaan.

Ohjelman tulevaisuuden uskotaan olevan hyvä. Tutkimuksien tulokset osoittivat, että ohjelmaan suhtaudutaan myönteisesti ja sen tulevaisuus nähdään valoisana. Uusia tuulia varmasti tulee ja ne voivat aina hetken

laivaa heiluttaa, mutta ihmisten ideologia ja halu säilytystyöhön on niin voimakasta, että se kantaa ohjelmaa eteenpäin. Sääntöuudistus oli yksi tällainen asia, mutta todennäköisesti suurin osa säilyttäjäistä kuitenkin ymmärtää sen tärkeyden. Kaikissa ohjelman toimissa olisi kuitenkin aina muistettava, että säilyttäjät ovat ne, jotka pitävät nämä kanakannat elinvoimaisina ja olemassa. Tämän takia tulisi entistä enemmän huomioida nämä arvokasta vapaaehtoistyötä tekevät ihmiset ja ohjelman taholta tukea ja neuvoa heitä, jotta päästäisiin yhteiseen tavoitteeseen.

Erityisen tärkeänä pidetään ohjelman tarjoamaa tukea esimerkiksi harvinaisempien kanakantojen turvaamiseksi. Muutamat kannoista ovat huomattavasti suositumpia kuin toiset ja harvalukuiset kannat saattavat jäädä niiden jalkoihin. Olisikin tärkeää tarjota ohjelman taholta esimerkiksi markkinointitukea poikastuottajille, jotta uusia säilyttäjiä ja poikastuottajia saataisiin turvaamaan näiden harvalukuisempien kantojen tulevaisuus.

MTT:lta ja neuvotteluryhmältä kaivattaisiin ehkä aktiivisempaa otetta. Useammalle säilyttäjälle kyseessä on varmasti harrastus ja sen toivottaisiin olevan melko helppoa ja mukavaa. Myös kaikenlainen yhteisöllisyys ja verkostoituminen lisäävät aina ihmisten sitoutumista. On mukava olla osana jotain ryhmää. Kananpito voi arkipäivänä olla muutoin melko yksinäistä puuhaa ja yksinäinen harrastus, joten kokoontumiset samanhenkisten ihmisten kanssa saisivat ehkä maatiaiskanaharrastajat innostumaan. Tämä olisi myös hyvä keino lisätä kysynnän ja tarjonnan kohtaamista kanojen ja kukkojen osalta.

Säilyttäjien alueellinen jakautuneisuus ei liene ongelma. Osassa Suomea, esimerkiksi Varsinais-Suomessa, on maatiaiskanoilla runsaasti säilyttäjiä ja poikastuottajia. Toisilla alueilla on hiljaisempaa. Todennäköisesti tilanne kuitenkin pysyy hyvin tasapainossa ja leviäminen uusille alueille tapahtuu hitaasti, mutta varmasti. Mikäli pohjoisemman Suomen maatiaiskanainnostusta halutaan vauhdittaa, voisi harkita jonkinlaista kohdistettua markkinointia siihen suuntaan.

Kaiken kaikkiaan voidaan todeta, että ohjelmassa voidaan hyvin ja ohjelmalla menee hyvin. Kipupisteisiin tulee puuttua ja korjata asiat. Myös aktiivinen ja avoin keskustelu on tärkeää. Säilytysohjelma on tehty maatiaiskanojen hyväksi, mutta ihmiset itse tekevät ohjelman. Tämän takia he ansaitsevat arvostuksen tärkeästä työstään suomalaisen maatiaiskanalan tulevaisuuden turvaajina. Positiivista on, että kokonaisuudessaan ohjelman ajateltiin toimivan melko hyvin ja ohjelmassa mukana olevat säilyttäjät ovat keskimäärin tyytyväisiä toimintaan.

Opinnäytetyön tulosten luotettavuutta voidaan pitää melko hyvänä. Yksinäisen ryhmähaastattelu, kysely tai tietokantatyö olisi jättänyt tietoperustan melko kevyeksi. Nämä kaikki yhdessä monimenetelmällisenä tutkimuksena loivat työstä hyvän kokonaisuuden, joka toivottavasti palvelee myös toimeksiantajaa ja ohjelman kehittymistä tulevaisuudessa. Jatkotutkimusaiheena olisi mielenkiintoista selvittää esimerkiksi säilyttäjien ikäjakauma ja sen vaihtelut ohjelman olomassaolon aikana.

Opinnäytetyöni on kokonaisuudessaan mielestäni melko onnistunut ja ohjelman nykytilan kuvaus onnistui hyvin. Toivon, että tämän työn avulla säilytysohjelma pystyisi kehittämään toimintaansa ja vastaamaan vielä paremmin säilyttäjien toiveisiin ja tarpeisiin. Kysely säilyttäjille toimi osaltaan myös tyytyväisyyskyselynä ja omasta mielestäni tämä oli tärkeää, sillä haluan korostaa säilyttäjien merkitystä ohjelman toimivuudessa. Toivon itse ohjelmalle menestyksestä jatkoa ja tulen varmasti tulevaisuudessa olemaan yksi monista maatiaiskanojen säilyttäjistä.

LÄHTEET

- Geenivarat monimuotoisuuden turvaajina. Kotieläinten geenivarat. 2005. Viitattu 10.11.2013.
https://portal.mtt.fi/portal/pls/mttdocspub/docs/F1849077678/KASVIGEE_NIVARAESITE.PDF
- Hassinen, K. 2006. Maatiaisten matkassa. Helsinki: Maahenki Oy.
- Hellsten, P. Poikastuotanto. Suomalaisen maatiaiskanalan säilytysohjelman poikastuottajien koulutuspäivä. Piispanranta. 17.11.2012. Koulutuspäivillä jaettu materiaali.
- Hirsjärvi, S. 2010. Tutkimustyyppit ja aineistonkeruun perusmenetelmät. Teoksessa Tutki ja kirjoita. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy, 191-220.
- Honkatukia, M. 14.3.2014. (ei aihetta). Vastaanottaja Kaisa Auvinen. [sähköpostiviesti]. Viitattu 16.3.2014.
- Honkatukia, M. 24.2.2014. Säilytysohjelmaan liittyneet vuosittain. Vastaanottaja Kaisa Auvinen, Tiina Tuovinen, Miika Tapio, Juha Kantanen, Tarja Ojanne. [sähköpostiviesti]. Viitattu 26.2.2014.
- Honkatukia, M. 2013. Suomalaisen maatiaiskanalan säilytysohjelma. Citykana-kurssi. Tampere. 3.5.2013. Ahlmanin koulun säätiö. Seminaarin muistiinpanot ja jaettu moniste.
- Honkatukia, M. 2013. Vuoden maatiaiseläimelle kuuluu hyvää. Maatiainen 4/2013, 36.
- Honkatukia, M. & Tuovinen, T. 2013. 15 vuotta suomalaisen maatiaiskanalan säilytysohjelmaa. Kesäseminaari. Mikkeli. 29.6.2013. Suomalaisen maatiaiskanalan säilytysohjelma & Eläingeeni-pankki. Seminaarissa jaettu moniste.
- Kantanen, J. 2012. Tarkennettu säilytysohjelma poikastuottajille ja säilyttäjille. Suomalaisen maatiaiskanalan säilytysohjelman tiedote 2/2012.
- Kantanen, J. 2012. Poikastuottajan tarkennetut säännöt. Suomalaisen maatiaiskanalan säilytysohjelman poikastuottajien koulutuspäivä. Piispanranta. 17.11.2012. Koulutuspäivillä jaettu materiaali.
- Kantanen, J. 2005. Suomalaisen maatiaiskanalan suojelua tehostetaan. nghnytt. (1), 7.
- Kiiski, K. 2011. Piikkiöläinen kana. Maatiaiseläimet-opintojakson verkkoaineisto. Hämeen ammattikorkeakoulu, Google Sites. Viitattu 15.11.2013.
<https://sites.google.com/site/maatiaiselaeimet/kati-2011>

Maatiaiskana. 2011. Elli Neidin Unelmia. Viitattu 15.11.2013. <http://elli-neidin-unelmia.blogspot.fi/2011/04/maatiaiskana.html>

Maatiaiskana. n.d. Eläingenivarat. MTT. Viitattu 7.9.2013. <https://portal.mtt.fi/portal/page/portal/www/Tietopaketit/Eläingenivarat/säilytysohjelmat/maatiaiskana>

Muranen, T. 2011. Kiuruveden kanta. Maatiaiseläimet-opintojakson verkkoaineisto. Hämeen ammattikorkeakoulu, Google Sites. Viitattu 12.11.2013. <https://sites.google.com/site/maatiaiseläimet/kiuruveden-kanta>

Niittulan tila. n.d. Eläimet. Suomalainen maatiaiskana ”Horniolainen”. Viitattu 15.11.2013. <http://www.niittula.com/p/harraste-eläimet.html>

Ojanne, T. 24.2.2014. Säilytysohjelmaan liittyneet vuosittain. Vastaanottaja Kaisa Auvinen. [sähköpostiviesti]. Viitattu 26.2.2014.

Ojanne, T. 2012. Opas pienkanalan hoitajalle. Jokioinen: Suomen siipikarjaliitto.

Ojanne, T. n.d. Maatiaiskana ja kanalat. Maatiainen ry. Viitattu 30.8.2013. <http://www.maatiainen.fi/tekstit/kana.htm>

Pakkauskoot ja munien paino. n.d. Siipi.net. Suomen siipikarjaliitto ry. Viitattu 6.9.2013. http://www.siipi.net/index.php?option=com_content&view=article&id=350:pakkauskoot-paino&catid=71:munan-valinta&Itemid=100

Ronkainen, S. 2009. Vanhaa, uutta, sinistä, lainattua - monimenetelmällinen tutkimus. Metodifestarit. Jyväskylä. Lapin yliopisto, menetelmätiedeyden
Its. Viitattu 4.3.2014. https://www.jyu.fi/ytk/laitokset/ihme/metodifestivaali/ohjelma/perjantai/vanhaa_uutta_sinist_lainattua2.pdf

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. Ryhmähaastattelu. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen
tietoarkisto. Viitattu 30.11.2013. <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/viittausohje.html>

Suomalaisen maatiaiskanalan säilytysohjelman säännöt poikastuottajille ja säilyttäjille. n.d. Jokioinen: Kansallinen eläingenivaraohjelma.

Söderlund, S. 2011. Alhon kanta. Maatiaiseläimet-opintojakson verkkoaineisto. Hämeen ammattikorkeakoulu, Google Sites. Viitattu 12.11.2013. <https://sites.google.com/site/maatiaiseläimet/sanna-s-2011>

Tapio, M. 14.3.2014. Kartat. Vastaanottaja Kaisa Auvinen. [sähköpostiviesti]. Viitattu 17.3.2014.

Tapio, M. 2013. Poikastuottajien sijainnit kannoittain. Maatiainen 4/2013, 37.

Tapio, M. 2012. Maatiaiskanalan monimuotoisuus – kartoituksen vierailut tehty. Suomalaisen maatiaiskanalan säilytysohjelman tiedote 2/2012. Viitattu 26.2.2014.
<https://portal.mtt.fi/portal/page/portal/www/Tietopaketti/Elaingeenivarat/Maatiaiskanatiedote%202012.pdf>

Tyrnäväläinen maatiaiskana. 2013. Wanhan Niskalan Issikat. Viitattu 15.11.2013. <http://www.wanhanniskalanissikat.fi/52>

Vehkalahti, K. 2008. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Vammala: Vammalan Kirjapaino Oy.

Vilka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

RYHMÄHAASTATTELU

Haastattelu

Neuvotteluryhmän jäsenille, Jokioinen 2.12.2013
(Tarja Ojanne, Pasi Hellsten, Elina Lindström, Jarmo Manninen)

Olen Kaisa Auvinen ja opiskelen Hämeen ammattikorkeakoulussa hevostalouden agrologiksi. Tämä haastattelu on osa opinnäytetyötäni, jonka aihe on suomalaisen maatiaiskanalan säilytysohjelman nykytila. Opinnäytetyössäni on tarkoitus keskittyä ohjelmassa mukana oleviin ihmisiin ja tutkia ohjelmaa säilyttäjän silmin sekä saada selville ohjelman nykytila. Tavoiteltava hyöty on ohjelman kehittyminen tuloksien pohjalta.

Haastattelun kysymykset koskevat ohjelmaan liittymistä, ohjelman toimivuutta, uusien säilyttäjien mukaantuloa sekä tulevaisuudennäkymiä. Haastattelusta saatujen tulosten perusteella on tarkoitus koostaa kyselylomake laajemmalle joukolle säilyttäjiä ja selvittää valmiiksi luotujen väittämien perusteella ovatko ajatukset ohjelman nykytilasta samanlaisia. Toivoisin haastattelutilanteen olevan rento ja tuottavan paljon arvokasta pohjamateriaalia. Te olette valittuja haastateltaviksi, koska te olette pitkänlinjan säilyttäjiä ja omaatte paljon kokemusta ja näkemystä.

Haastattelussa termillä "säilyttäjä" tarkoitetaan sekä säilyttäjiä että poikastuottajia. Tähän olen päätenyt, jotta tulosten tulkinta olisi selkeämpää.

1. OHJELMAAN LIITTYMINEN

- ☞ -Mistä olette kuulleet ohjelmasta?
- ☞ -Mikä sai teidät alussa lähtemään mukaan?
- ☞ -Oliko teillä kanoja kauan ennen ohjelmaan liittymistä?
- ☞ -Mistä kanainnostuksenne on saanut alkunsa?
- ☞ -Miten näette tilanteen muuttuneen vuosien aikana?
- ☞ -Miksi maatiaiskanoja säilytetään?
- ☞ -Kenelle säilytystyö mielestänne sopii/kenelle ei?
- ☞ -Mitä säilytystyö vaatii?
- ☞ -Mikä oli suurin hidaste tai vaikeus säilyttäjäksi alkamisessa?

2. OHJELMAN TOIMIVUUS

- ☞ -Mitä toivotte säilytysohjelmalta?
- ☞ -Mitä ajattelette muiden toivovan ohjelmalta?
- ☞ -Onko säilytysohjelma tarjonnut riittävästi tietoa ja tukea? Oletteko kaivanneet jotain muuta?
- ☞ -Miten ohjelman kommunikointi säilyttäjien kanssa toimii?
- ☞ -Onko vuosiraportin raportointisysteemi toimiva? Onko se kehittynyt hyvään suuntaan?
- ☞ -Mitkä ovat ohjelman tarjoamat edut, apu ja mahdollisuudet?
- ☞ -Mitä haittoja, esteitä, ongelmia tai uhkia ohjelma tuo?
- ☞ -Mitkä ovat niitä syitä miksi pysyä ohjelmassa mukana? Oletko joskus harkinnut säilyttämisen lopettamista? Miksi?

- ☞ -Oletko liittynyt ohjelman heti eläimet hankittuasi? Miksi kyllä/miksi ei?

3. UUDET SÄILYTTÄJÄT

- ☞ -Miten ne uudet säilyttäjät, jotka ovat hakeneet teiltä kanoja, ovat kuulleet ohjelmasta?
- ☞ -Onko tuo yleistettävissä?
- ☞ -Onko eläinten hankinnassa eroja uutena tai vanhana säilyttäjänä, ja miten eläinten hankinta yleensä toimii?
- ☞ -Onko eläinten hankinta keskittynyttä?
- ☞ -Onko alueellista eroa mistä uusia säilyttäjiä tulee?
- ☞ -Onko jokin kanakanta suositumpi/tunnetumpi kuin muut? Mistä se johtuu?
- ☞ -Minkälainen on mielestänne tyypillinen uusi säilyttäjä, joka tulee ohjelmaan mukaan?
(mies/nainen/nuori/vanha/kokenut/kokematon/kaupunkilainen/maalainen/etelästä/pohjoisesta...?)
- ☞ -Onko kanabuumilla ollut vaikutusta?

4. TULEVAISUUDENNÄKYMÄT

- ☞ -Vastaako nykyrakenne tarpeisiin?
- ☞ -Miltä tulevaisuus vaikuttaa?
- ☞ -Mitä odotatte säilytysohjelmalta jatkossa?
- ☞ -Mitä ajattelette muiden odottavan ohjelmalta jatkossa?
- ☞ -Mitkä tekijät vaikuttavat ohjelman tulevaisuuteen?
- ☞ -Ketä säilytysohjelma mielestäsi palvelee erityisen hyvin tai huonosti?

WEBROPOL – KYSELY

Suomalaisen maatiaiskanalan säilytysohjelman nykytila

Tervetuloa vastaamaan kyselyyn!

Kyselyn kysymykset koskevat ohjelmaan liittymistä, ohjelman toimivuutta, uusien säilyttäjien mukaantuloa sekä tulevaisuudennäkymiä. Väittämät ovat muodostuneet 2.12.2013 pidetyn neuvotteluryhmän haastattelun pohjalta.

Kysely sisältää väittämiä, joihin tulee vastata yhdellä vaihtoehdolla. Numero yksi tarkoittaa, että on asiasta täysin eri mieltä ja numero viisi tarkoittaa, että on asiasta täysin samaa mieltä.

Kyselyn lopussa on tekstiruutu, johon voi lisätä muuta huomioitavaa tai kommentoitavaa.

Kiitos ajastanne!

Ohjelmaan liittyminen

1. Internet on tärkein lähde ohjelmaan ja kanoihin liittyvän tiedon etsimisessä. *

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä. ○ ○ ○ ○ ○ Täysin samaa mieltä.

2. Säilytystyö vaatii pitkäjänteisyyttä. *

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä. ○ ○ ○ ○ ○ Täysin samaa mieltä.

3. Alkuperäisrotu on itseisarvo. *

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä. ○ ○ ○ ○ ○ Täysin samaa mieltä.

4. Uhanalaisten kantojen säilyminen on tärkeää. *

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä. ○ ○ ○ ○ ○ Täysin samaa mieltä.

5. On tärkeää käyttää parvessa erisukuisia kukkoja ja kanoja. *

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä. ○ ○ ○ ○ Täysin samaa mieltä.

6. Erisukuisten kukkojen ja kanojen löytäminen on vaikeaa. *

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä. ○ ○ ○ ○ ○ Täysin samaa mieltä.

7. Poikastuottajat jakavat mielestäni hyvin tietoa eteenpäin. *

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä. ○ ○ ○ ○ ○ Täysin samaa mieltä.

8. Poikasten kysyntä ja tarjonta ovat tasapainossa. *

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä. ○ ○ ○ ○ ○ Täysin samaa mieltä.

9. Miksi maatiaiskanaa säilytetään? *

Valitse kolme parhaiten kuvaavaa vaihtoehtoa.

☐ Geenit	☐ Ideologia	☐ Ekologisuus	☐ Ruuan
alkuperä	☐ Omavaraisuus	☐ Lapsuuden
kokemukset
☐ Luonnonläheinen
elämä	☐ Kulttuurihistorian
merkitys	☐ Alkuperäisrotujen
arvostus			

**Ohjelman
toimivuus**

10. Säilytysohjelman vuosiraportointisysteemi on mielestäni toimiva. *

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä. ○ ○ ○ ○ ○ Täysin samaa mieltä.

11. Vuosiraportti on mielestäni liian monimutkainen. *

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä. ○ ○ ○ ○ ○ Täysin samaa mieltä.

12. Vuosiraportti kaipaisi mielestäni selkeyttä. *

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä. ○ ○ ○ ○ ○ Täysin samaa mieltä.

13. Haluaisin vuosiraportin paperiversiona. *

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä. ○ ○ ○ ○ ○ Täysin samaa mieltä.

14. Ohjelman kommunikointi säilyttäjien kanssa on toimivaa. *

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä. ○ ○ ○ ○ ○ Täysin samaa mieltä.

15. Säilytysohjelman facebook-ryhmä on mielestäni hyvä tiedotuskanava. *

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä. ○ ○ ○ ○ ○ Täysin samaa mieltä.

16. Toivoisin lisää tiedotusta. *

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä. ○ ○ ○ ○ ○ Täysin samaa mieltä.

17. Toivoisin lisää neuvontaa ja kanan hoito-ohjeita. *

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä. ○ ○ ○ ○ ○ Täysin samaa mieltä.

18. Toivoisin lisää verkostoitumista. *

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä. ○ ○ ○ ○ ○ Täysin samaa mieltä.

19. Toivoisin lisää koulutustilaisuuksia. *

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä. ○ ○ ○ ○ ○ Täysin samaa mieltä.

20. Läpinäkyvä säilytysketju on ehdottoman tärkeä. *

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä. ○ ○ ○ ○ ○ Täysin samaa mieltä.

21. Sääntöuudistus oli mielestäni tarpeellinen. *

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä. ○ ○ ○ ○ ○ Täysin samaa mieltä.

22. Säännöt ovat mielestäni edellytys ohjelman toimivuudelle. *

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä. ○ ○ ○ ○ ○ Täysin samaa mieltä.

23. Ohjelma on mielestäni tarpeeksi esillä. *

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä. ○ ○ ○ ○ ○ Täysin samaa mieltä.

24. Säilytystyö voisi mielestäni toimia myös ilman ohjelman tukea. *

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä. ○ ○ ○ ○ ○ Täysin samaa mieltä.

25. Olen joskus harkinnut ohjelmasta eroamista. *

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä. ○ ○ ○ ○ ○ Täysin samaa mieltä.

Uudet säilyttäjät

26. Kanakantojen alueellisuuden häviäminen on eduksi. *

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä. ○ ○ ○ ○ ○ Täysin samaa mieltä.

27. Aktiivinen ja hyvin itseään markkinoiva poikastuottaja saa kannan suosituksi. *

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä. ○ ○ ○ ○ ○ Täysin samaa mieltä.

28. Haluttua kanakantaa ollaan valmiita hakemaan kaukaakin. *

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä. ○ ○ ○ ○ ○ Täysin samaa mieltä.

29. Kesän 2013 kanabuumi toi kanoille hyvää näkyvyyttä. *

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä. ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ Täysin samaa mieltä.

30. Uusi säilyttäjä on tyypillisesti. *

Valitse sopivin vaihtoehto.

☐ Maalta ☐ Kaupugista ☐ Maallemuuttanut ☐ Alkutuottaja

31. Uusi säilyttäjä on tyypillisesti. *

☐ Mies ☐ Nainen

32. Uusi säilyttäjä on tyypillisesti. *

☐ Alle 30-vuotias ☐ 31-55 -vuotias ☐ Yli 55-vuotias

33. Uusi säilyttäjä on tyypillisesti. *

☐ Kokenut ☐ Kokematon

34. Uudella säilyttäjällä on tyypillisesti. *

☐ Eläintilat valmiina ☐ Eläintilat kesken

35. Mistä kipinä säilytystyöhön on yleensä tullut? *

☐ Mediasta ☐ Naapureilta ☐ Kavereilta

Tulevaisuudennäkymät

36. Ohjelman tulevaisuus näyttää valoisalta. *

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä. ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ Täysin samaa mieltä.

37. Sääntöjen toteuttaminen kaipaa hiomista. *

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä. ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ Täysin samaa mieltä.

38. Resurssipula uhkaa ohjelman jatkuvuutta. *

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä. ○ ○ ○ ○ ○ Täysin samaa mieltä.

39. Neuvotteluryhmän tulisi olla enemmän esillä. *

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä. ○ ○ ○ ○ ○ Täysin samaa mieltä.

40. Taantuma lisää kotitarvekanalan innostusta. *

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä. ○ ○ ○ ○ ○ Täysin samaa mieltä.

41. Tuotantokanalaoiden ja harrastekanaloiden lainsäädäntö tulisi selvästi eriyttää. *

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä. ○ ○ ○ ○ ○ Täysin samaa mieltä.

42. Koen lainsäädännön uhkana. *

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä. ○ ○ ○ ○ ○ Täysin samaa mieltä.

Vapaa sana

43. Muuta huomiotavaa tai kommentoitavaa. Myös tarkennuksia vastauksiin voi esittää.

SAATEVIESTI

Hyvä maatiaiskanalan säilyttäjä,

Agrologiopiskelija Kaisa Auvinen Hämeen Ammattikorkeakoulusta, Mustialasta tekee opinnäytetyötä Maatiaiskanalan säilytysohjelman nykytilasta. Opinnäytetyössään Kaisa keskittyy mukana oleviin ihmisiin ja tutkii ohjelmaa säilyttäjän silmin. Tavoitteena on ohjelman kehittäminen opinnäytetyön tuloksien pohjalta.

Oleellinen osa opinnäytetyötä on maatiaiskanalan säilyttäjille suunnattu kysely. Toivomme teidän käyttävän noin 10 minuuttia kyselyyn vastaamiseen. Vastausaikaa on 18.2.2014 asti.

Linkki kyselyyn: <https://www.webpolsurveys.com/S/933E50E20BD7F5C6.par>

Kiitos ajastanne!

Ystävällisin terveisin

Kaisa Auvinen, HAMK, kaisa.auvinen@student.hamk.fi
Mervi Honkatukia, MTT, mervi.honkatukia@mtt.fi

MUISTUTUSVIESTI

Liite 4

Hei,

Suuret kiitokset kaikille maatiaiskanalan säilytysohjelmaa koskevaan kyselyyn jo vastanneille! Mikäli et ole vielä ehtinyt vastata kyselyyn, on vastausaikaa jäljellä 21.2.2014 asti. Vastaaminen vie aikaa noin 10 minuuttia.

Linkki kyselyyn: <https://www.webropolsurveys.com/S/933E50E20BD7F5C6.par>

Maatiaiskanalan säilyttäjille suunnattu kysely on oleellinen osa agrologiopiskelijä Kaisa Auvinen (HAMK/Mustiala) Maatiaiskanalan säilytysohjelman nykytilaa käsittelevää opinnäytetyötä. Opinnäytetyössään Kaisa keskittyy mukana oleviin ihmisiin ja tutkii ohjelmaa säilyttäjän silmin. Tavoitteena on ohjelman kehittäminen opinnäytetyön tuloksien pohjalta.

Kiitos ajastanne!

Ystävällisin terveisin

Kaisa Auvinen, HAMK, kaisa.auvinen@student.hamk.fi
Mervi Honkatukia, MTT, mervi.honkatukia@mtt.fi